

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

BRONISLAVA ESTERKOVÁ
III. ročník – prezenční studium

Obor: Český jazyk – Přírodopis

**POROZUMĚNÍ SLOVŮM CIZÍHO PŮVODU
(NA ZÁKLADĚ VÝZKUMU REALIZOVANÉM NA ZŠ)**
Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Milena Krobotová, CSc.

Olomouc 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené literatury.

V Olomouci dne 28. června 2011

.....

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Mileně Krobotové, CSc., za odborné vedení bakalářské práce, poskytování cenných rad a především za velkou trpělivost. Rovněž děkuji vyučujícím, kteří mi umožnili realizovat výzkum.

OBSAH

Úvod.....	5
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Slovní zásoba.....	6
1.1 Členění.....	6
1.2 Rozšiřování.....	8
2 Slova přejatá.....	10
2.1 Přizpůsobení slovům domácím.....	10
2.2 Stáří přejetí.....	12
2.3 Prameny přejetí.....	12
2.4 Funkce cizích pojmenování.....	14
2.5 Diachronní hledisko	15
3 Současná čeština.....	18
3.1 Některé vývojové tendence české slovní zásoby.....	18
3.1.1 Internacionalizace.....	20
4 Mládež a jeho lexikon.....	24
4.1 Rysy a vlivy.....	24
4.2 Zdroje slov.....	24
PRAKTICKÁ ČÁST	
5 Metodika práce.....	27
5.1 Výsledky úvodního výzkumu.....	27
5.2 Terén průzkumu a charakteristika respondentů.....	27
5.3 Dotazník zaměřený na znalost cizích slov.....	28
6 Výsledky průzkumu.....	30
6.1 Faktory ovlivňující znalost cizích slov.....	30
6.2 Zhodnocení výzkumu znalosti přejatých slov.....	32
6.2.1 Komentáře k jednotlivých slovům.....	32
6.2.2 Výsledky výzkumu	49
7 Závěry pro pedagogickou praxi.....	53
Závěr.....	54
Literatura a zdroje.....	55
Přílohy	

Úvod

Řeč a jazyk je velký dar, kterého si váží bohužel jen hrstka lidí. Hodnotu tohoto prostředku dorozumívání často nedoceňujeme. Mluvíme mnoho. Někdy jen proto, abychom mluvili, přitom nic neřekneme. Kdybychom se všichni řídili pravidlem *mluv, jen když máš co říct*, a kdybychom mluvili jen o tom, co známe a čemu rozumíme, bylo by na světě větší ticho.

Předkládaná bakalářská práce je rozdělena na dvě části, na *část teoretickou* a *část praktickou*. Součástí jsou rovněž přílohy.

V *teoretické části* se budeme zabývat slovní zásobou, jejím členěním na jádro a periferii, na individuální aktivní a pasivní slovní zásobu. Zmíníme způsoby obohacování českého lexikálního systému, z nichž se zaměříme na přejímání slov. Následně se budeme podrobněji zabývat slovy přejatými. Pojednáme také o dnešním stavu češtiny z hlediska cizojazyčných vlivů a stručně charakterizujeme současné jazykové tendence. Pozornost budeme věnovat především internacionalizaci. Na závěr *teoretické části* přiblížíme jazyk dnešní mládeže.

Praktická část je zaměřena na výzkum mezi žáky 2. stupně ZŠ, který byl realizován během února a března tohoto roku. Úvodní výzkum proběhl formou interview, pro samotný výzkum jsme zvolili dotazníkovou metodu.

Cílem bakalářské práce je zjistit, zda se třicet konkrétních přejatých slov vyskytuje v mluvě žáků 2. stupně základní školy, ale také zda rozumějí těmto slovům a znají jejich význam.

Občas nastanou situace, kdy žák, ba někdy i učitel použije cizí výraz nevhodně. Jako budoucí pedagogové bychom se však měli inspirovat například touto myšlenkou: *Nemusíš říkat vše, co víš, ale musíš vědět vše, co říkáš. (Matthias Claudius)* V poslední kapitole proto předkládáme několik námětů, jak můžeme cizí slova využít ve výuce českého jazyka.

1 Slovní zásoba

1.1 Členění

Pro pojmenování předmětů, lidí, jevů, dějů, pro sdělování myšlenek, pocitů, postojů aj. slouží **slova**.¹ Tento pojem můžeme nahlížet z různých rovin, a to jako:

- grafické slovo, tvořené řadou grafémů (popř. grafémem jediným); píšeme je odděleně – *na černo* (dvě grafická slova), *načerno* (jedno grafické slovo);
- morfologické slovo se od předchozího odlišuje především ve složených slovesných tvarech – *byl bych býval zdravý* (jedno morfologické slovo, čtyři grafická slova);
- lexikální slovo² je heslem ve slovnících – *bát se* (jedno slovo lexikální, dvě grafická).³ „Slovo jako lexikální jednotka je součástí slovní zásoby jazyka,“⁴ jež zachycujeme ve slovnících.

Pojetí z hlediska roviny lexikální, jímž se zabývá lexikologie, pro nás bude v následujících řádcích směrodatné.

Slovní zásoba je dynamický systém, který se neustále mění, rozšiřuje a v němž se nejvíce odrážejí změny ve vývoji společnosti.⁵ Proto není možné číselně vyjádřit počet slov daného jazyka. Za vývojově stabilní **jádro** (centrum) lexikální zásoby považujeme základní slovní zásobu. Mluvíme o lexikálních jednotkách užívaných všemi členy národního společenství (pojmenování lidského těla, přírody, obydlí, vztahů, činností, práce, pohybů, zájmena, předložky).⁶ Počet jádrových slov je nízký, ale frekvence jejich užití se pohybuje kolem 90 procent celkového počtu používaných slov.

Méně frekventovaná slova řadíme na okraj (**periferii**) lexikálního systému. Mezi tzv. periferií a centrem slovní zásoby je plynulý přechod, některá slova vyšla z užívání, jiná přešla z proměnlivé oblasti do jádra.

Jádro české slovní zásoby tvoří podle původu:

- slova prajazyková, doložená i v jiných jazycích indoevropských, např. *dům, matka, moře, ovce, sestra, sůl, víno*;

¹ Srov. HAVRÁNEK, B. - JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice*. 6. vyd. Praha: SPN, 1988, s. 416.

² Ještě jinak pojem slovo chápe syntax.

³ Srov. ŠMILAUER, V. *Nauka o českém jazyku*. 4. vyd. Praha: SPN, 1979, s. 30.

⁴ BEČKA, J. V. Slovo, jeho význam a užití. Praha: SPN, 1970, s. 3.

⁵ Srov. HELCL, M. Slovní zásoba češtiny a její změny. In: DANĚŠ, F. a kol. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963. s. 26.

⁶ Srov. FILIPEC, J. - ČERMÁK, F. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985, s. 15.

- slova praslovanská nebo jen západoslovanská: *dřevo, ječmen, kůň, les, lid, medvěd, mír, muž, nevěsta, pes, pole, pšenice, řeka, sad, stůl, ryba, železo, žito*;
- slova pračeská: *hebký, hejno, nádoba, obloha, pouhý, povaha, stín, trpaslík*;
- slova přejatá z jiných jazyků ve staré době a zdomácnělá: *kabát, klobouk, kostel, křída, mistr, papír, páv, růže, sobota, škola, tabule*;
- slova přejatá později a později vzniklá: *automobil, časopis, elektřina, noviny, příroda, republika, socialismus, vzduch*.

Individuální slovní zásobu rozlišujeme na **aktivní**, zahrnující slova běžných komunikačních situací, a **pasivní**, kam patří slova, jimž sice uživatel rozumí, ale sám je nepoužívá. Počet slov aktivní slovní zásoby se samozřejmě liší, průměrně se však udává až 5 tisíc slov, pro pasivní slovník až šestkrát vyšší.⁷

O bohatosti jazyka vypovídá obsáhlost jeho lexikálního fondu, jehož součástí jsou slova spisovná i nespisovná. Zachytit co nejširší repertoár lexikálních jednotek se snaží **slovníky** zpracovávané lexikografy. Veškerou slovní zásobu daného jazyka shrnují thesaury, úplný repertoár slov je však možné vytvořit pouze u mrtvého jazyka. Zásobu dnešního spisovného jazyka zachycují slovníky synchronní: *Slovník spisovné češtiny, Příruční slovník jazyka českého, Slovník spisovného jazyka českého*. Slovníky terminologické shrnují a vykládají slovní zásobu odborného jazyka, např. *Slovník slovanské lingvistické terminologie*. Česká lexikografie dále disponuje slovníky dialektologickými: *Dialektický slovník moravský*; slovníky zachycující profesní mluvu argoty, slangy: *Malý slovník českých slangů*; slovníky frazeologickými: *Slovník české frazeologie a idiomatiky*; slovníky zkratek: *Slovník zkratek*; cizích slov: *Slovník cizích slov, Akademický slovník cizích slov*. Podle speciálního účelu lze rozlišovat slovníky vědecké a praktické, např. ortografické: *Pravidla českého pravopisu*; ortoepické: *Výslovnost spisovné češtiny*; etymologické: *Český etymologický slovník*; synonymické: *Slovník synonym a frazeologismů*; slovníky vlastních jmen: *Naše a cizí příjmení v současné češtině*; frekvenční slovníky: *Frekvence slov, slovních druhů a tvarů v českém jazyce*.⁸

Velkou část slov české slovní zásoby můžeme definovat jako neutrální. Jsou to slova, které mluvčí vnímají jako jazykové prostředky bez stylového zařazení. Mají pouze pojmenovávací nebo vztahový význam.⁹ Ostatní slova mají některý z příznaků, podle nichž je dělíme do vrstev.

⁷ Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 13-15.

⁸ Srov. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Praha: NLN, 2003, s. 104-108.

⁹ Srov. tamtéž, s. 779.

- Podle příslušnosti k jiným útvarům národního jazyka: slova nářeční (*múka, hledajó*), slova obecná (*mlíko, velkej, krásný ženy, vokno*), slova slangová (*cviko, filda, zápich*), slova argotická (*lochna, rychna, háček, bomzák*), profesionalismy (*větřieska, eksnout, penoš*).¹⁰
- Podle původu:¹¹ slova cizí (*play-off, breakdance, upgrade*) slova přejatá (*alkohol, energie, hokej*), slova domácí (*robot, koláč, křen*).
- Podle časové platnosti: archaismy (*drahný, anžto, krčma*), historismy (*suknice, cech, jirchář*), neologismy (*klipparáda, vygooglovat*).
- Podle frekvence užití: slova řídká, slova ojedinělá.
- Podle slohových příznaků: slova knižní (*chmura, ochořet*), slova hovorová (*šampus, střídačka*),¹² poetismy (*duhojas, kyn, pohrda, letět na křídlech lásky*),¹³ termíny (*geometrie, ampérmetr, software*).
- Podle citovosti: slova s kladnými příznaky, např. deminutiva (*děťátko, prstíček, kočička*), eufemismy (*být v náladě, zesnout, dřívě narozený*); slova se zápornými příznaky,¹⁴ např. augmentativa (*psisko, kusanec, babizna*), pejorativa (*šmelinář, špicl*); familiární slova (*bobánek, srdíčko, brouček*), hypokoristika (*maminka, dědoušek, Petříček*), tabuová slova (*safra, čechrant, medvěd*) apod.¹⁵

1.2 Rozšiřování

V první podkapitole jsme se zmínili o základní funkci slova – pojmenování skutečností. Nyní se ujasníme dva pojmy, slova **značková** a **popisná**, mezi nimiž je zřetelný rozdíl.

Slova první skupiny, např. *bříza, držet, chalupa, modrá, nůž, pět, pod, tráva, také* nám svůj význam nijak neprozrazují; jejich význam známe a rozumíme jim, slovo si vždy spojíme s danou skutečností (pojmenování nemotivované). Druhá skupina slov, slova popisná, **motivovaná**, svou slovtvornou formou svůj význam napovídají, např. *hraboš, kvůli, pětadvacet, počítadlo, slévárna, vodovod*. Význam těchto slov můžeme alespoň přibližně určit, pokud známe základní slovo.¹⁶ **Nemotivovaných** slov je poměrně malé množství, naopak naprostá většina slov se tvoří odvozováním, jež patří mezi slovtvorné

¹⁰ Srov. ČECHOVÁ M. a kol. *Současná česká stylistika*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2003, s. 50-56.

¹¹ Rozdíl v přizpůsobení slov přejatých (více adaptovaná) a cizích (vnímána jako cizí, neadaptovaná).

¹² Srov. tamtéž, s. 140-141.

¹³ Srov. tamtéž, s. 277.

¹⁴ Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 18-20.

¹⁵ Srov. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Praha: NLN, 2003, s. 95-96.

¹⁶ Srov. DANEŠ, F. Jak jsou utvářena česká slova. In: DANEŠ, F. a kol. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963, s. 62.

postupy.

Hlavními procesy obohacování slovní zásoby jsou:

- **tvoření nových slov** odvozováním pomocí prefixů (*nese – přinese, odnese, táhne – dotáhne, přitáhne, odtáhne*) a sufixů (*čin – činný, pohyb – pohyblivý*),¹⁷ skládáním (*červenobílý, listonoš, vlasti zrádce*), zkracováním (*tesil, AMU, SSSR, Čedok*);
- **přenášením slovního významu** (*pokoj – klid, pokoj – místnost; hlava – původně část lidského těla, ale pak hlavní osoba, vrchní část hřebíku, sloupu atd. – hlavice, hlavička*);
- **tvořením víceslovných pojmenování** (*osobní vlak, řadicí páka, balicí papír, vrh koulí, tetřev hlušec*),
- **přejímáním slov** z jiných jazyků,¹⁸ která budou tématem další kapitoly.

V této kapitole jsme shrnuli zásadní poznatky o obsahu slovní zásoby, „definovali“ její základní jednotku, rozčlenili periferii, jádro a slova, která jej tvoří. Zmínili jsme se o slovnících, klasifikovali jsme vrstvy jazyka dle příznaků a stručně jsme se zabývali obohacováním slovní zásoby. V druhé kapitole se budeme věnovat slovům přejatým, jejich charakteristickým rysům a historii přejímání slov do českého lexika.

¹⁷ Srov. ČERNÝ, J. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, s. 151-153.

¹⁸ Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 97.

2 Slova přejatá

Největší část slovní zásoby českého jazyka tvoří slova domácího původu. Svůj podíl na ní mají však i slova původu cizího, které členíme podle:

- přizpůsobení slovům domácím,
- stáří přejetí,
- jazyků, z kterých bylo slovo přejato,
- funkce.

2.1 Přizpůsobení slovům domácím

Slova přejatá se liší především mírou zdomácnění, podle níž je dělíme na slova nepřizpůsobená a slova přizpůsobená. B. Havránek zdůrazňuje, že „je třeba rozlišovat slova cizí ve vlastním smyslu slova, totiž cizojazyčná, kterých se vědomě užívá jako jazyka cizího a slova přejatá z jazyka cizího nebo mezinárodní, nazývaná často také, ne dosti přesně, slovy cizími, kterých užíváme jako součásti české zásoby slovní (také je vyslovujeme jen českými hláskami, skloňujeme atd.).“¹⁹

Slova přizpůsobená formou, hláskovou stavbou a mluvnicky budeme proto dále nazývat **zdomácnělá** (plně adaptovaná). Jejich cizost si uživatel, jak jsme již poznamenali, neuvědomuje. Jsou to slova např. *banka, barva, cihla, kalendář, plech, škola*.

Následující slova jsou sice běžně používána, ale podržují si určitý rys cizosti:

- slova, u nichž se objevují hlásky, které se v českých slovech nevyskytují, např. **g** – *guma, generál, gymnázium, sága*; **f** – *asfalt, fyzika, fráze, nafta*;
- slova s kombinacemi hlásek, např. *automobil, biologie, inteligent, koalice pneumatika, socialismus*;
- slova s písmenem **x**, např. *box, existence, praxe, taxa, xylofon*;
- slova, u nichž psaní **i/y** je pro česká slova odlišné, např. *diktát, kritika, politika, rival*;
- slova s **ú** uprostřed nebo na konci slova, např. *kúra, ragú, skútr*;
- slova obsahující písmeno **ó**, např. *balón, chór, nivó, sólo*;
- slova s odchylkami při skloňování, např. *datum – data, socialismus – socialismu, téma – tématu*.

Do skupiny přizpůsobených slov patří také *elektrína, televize, magnet, politika*,

¹⁹ HAVRÁNEK, B. Cizí jazyk a „cizí“ slova. In: *Slovo a slovesnost*, ročník IV. Praha: Melantrich, 1938, s. 255.

logika, traktor apod. Jde o slova, k nimž nemáme rovnocennou náhradu. Některá přejatá slova zůstávají neskloňná, např. *žervé, šodó, lady, kupé, plató, karí, relé, byró*. Většina přejatých slov se však přizpůsobuje a podléhá skloňování. U skupiny těchto zdomácnělých slov je jejich cizost zjevná až po zkoumání původu, nikoli z jejich formy, např. *republika, motor, ropa, panel, leporelo, parta, komunál, kanál*.²⁰

Proti přizpůsobeným slovům stojí **slova nepřizpůsobená**, mezi něž řadíme pojmenování cizích reálií a lexémy citátové a tzv. okřídlená slova.

Cizích reálií se užívá vždy ve vztahu k cizímu prostředí.²¹ Následující slova patří mezi více frekventovaná:

- cizí měny – *cruzeiro, dinar, dolar, forint, gulden, kopejka, libra, lira, marka, peso, rubl, šilink*;
- oděvu a jeho částí – *kimono, poncho, sarí, sarong, sombrero, tóga*;
- jídel, nápojů apod. – *boršč, čevabčiči, maté, polenta, rakija, saké, šašlik, šči*;
- zbraní – *bumerang, handžár, harpuna, kynžál, mačeta, tomahawk*;
- titulů, postavení – *madam, markýz, abé, ajatoláh, ataman, kozák, lady, láma, paša, samuraj, sultán*;
- zvyklostí – *fetiš, ramadán, rodeo*;
- lodí – *džunka, gondola, jachta, katamaran*;
- příbytků – *bungalov, iglú, típí, wigwam*;
- větrů – *blizardy, cyklón, fén, monsum, tornádo*;
- zeměpisných jevů – *buš, džungle, pampy, savana, tajga, tundra*.²²

Lexikální jednotky citátové lze definovat jako slova a slovní spojení, která plně zachovávají cizí povahu, původní pravopis i cizí přízvuk, proto je také neskloňujeme.²³ Můžeme rozlišit čtyři tématické skupiny, v nichž se **citátová slova** vyskytují nejvíce:

- právní termíny – *corpus delicti, de iure, ex offio, status quo*;
- výrazy charakterizační – *comandos, gestapo, greenhorn, lufwaffe, wehrmacht, yankee*;
- obraty konverzační a ustálené formule – *dixi, faux pas, imprimatur, merci, pardon, probatur, vidí*;
- jiné výrazy – *esprit, happy end, hobby, kismet, parvenu, show*.

²⁰ Srov. HELCL, M. Slovní zásoba češtiny a její změny. In: DANEŠ, F. a kol. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963, s. 38.

²¹ Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 51-52.

²² Příklady převzaty HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 52; ŠMILAUER, V. *Nauka o českém jazyku*. 4. vyd. Praha: SPN, 1979, s. 120-123.

²³ V češtině se však vyskytuje i skloňování některých citátových slov: *happy endem* nověji pak *status quem*.

Od citátových pojmenování, které sestávají z citátových slov a mají frazeologickou povahu, se liší opravdové citáty neboli **okřídlená slova**, celé věty v cizím jazyce: *Carpe diem! Festina lente! Cherchez la femme!*²⁴ *Veni – vidi – vici. Omnia mea mecum porto.*²⁵

Specifickou skupinu přejatých slov tvoří **hybridní slova** a **kalky** (popř. polokalky). Výrazy hybridní jsou kombinací prvků jazyka domácího a jazyka cizího, např. *videopřehrávač, elektroléčba, megaúspěch, rychlodabing*. Kalky jsou slova utvořena z domácích komponentů, ale kopírují cizojazyčnou předlohu, např. *s-vědomí (conscientia), pode-psat (sub-scribere), malo-město (Klein-stadt)*. Výrazy, u nichž se ponechává nesrozumitelná část a část srozumitelná se překládá, se nazývají polokalky (*quadr-ille – čtverylka*).²⁶

2.2 Stáří přejetí

Čím déle je slovo v jazyku, čím více se rozšiřuje, čím více se používá, tím více mizí vědomí jeho cizího původu a zařazuje se do kategorie zdomácnělých slov.

Plně **adaptovaná** slova, která byla do češtiny přejata před mnoha staletími, jsou např. *kalamář, klobouk, kostel, křída, sobota, škola, tabule*. Nověji přejatá slova nejsou dostatečně zdomácnělá a uživatel stále pociťuje jejich cizost, např. *angína, injekce, pacient, tranfúze, tyfus*. Slova nejnovější, která do češtiny pronikají spolu s pojmenováním nových skutečností, jevů a věcí spjatých s rozvíjejícími se technickými a vědními obory, jsou např. *dresink, dispečer, laser, zoom, gang, leasing*.²⁷

Můžeme konstatovat, že složka cizích slov je výrazně proměnlivá a nestálá. Některá slova do českého lexika přicházejí, jiná zase hynou.²⁸ Máme na mysli především slova, která jsou dána módními a společenskými změnami.

2.3 Prameny přejetí

Přejímání jazykových jednotek z jazyka jednoho do druhého je důsledkem vzájemných styků národů a etnik jak přímých, tak nepřímých, uskutečňovaných psanou formou.

²⁴ Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 54.

²⁵ Srov. BLATNÁ, R. K procesu přejímání slov. In: *Čeština – univerzálie a specifika* 2. Brno: MU, 2000, s. 85.

²⁶ Srov. ŠMILAUER, V. *Nauka o českém jazyku*. 4. vyd. Praha: SPN, 1979, s. 125; příklady převzaty z SVOBODOVÁ, D. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: PdF OU, 2007, s. 27.

²⁷ Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 54.

²⁸ Srov. ŠMILAUER, V. *Nauka o českém jazyku*. 4. vyd. Praha: SPN, 1979, s. 129.

V mnoha případech přejímání slov např. z angličtiny se setkáme s výrazy, které mají původ v jiných jazycích, do českého jazyka se tedy dostaly zprostředkovaně. Pak hovoříme spíše o internacionalismech,²⁹ jejichž procesem přejímání se budeme zabývat v samostatné kapitole.

Následující příklady³⁰ zahrnují přejímky z jednotlivých jazyků:

- **Latina** – latinismy do češtiny pronikaly do 19. stol.: *alibi, cirkus, civilizace, cyklus, delirium, doktor, existence, federace, génius, herbář, individuum, magnet, ministr, oliva, relaxace, republika, škola, univerzita* aj.
- **Řečtina** – jedná se většinou o výrazy z oblasti církevní, literární a vědní, přejaté především v době humanismu: *ateista, atlet, biologie, demokracie, dialog, encyklopedie, fyzika, gyros, lyrický, monarchie, parabola, patos, tyranie, varhany, typ* aj.
- **Němčina** – od pračeštiny až po r. 1945 byly germanismy nejpočetnějšími přejímkami, patří sem jak slova spisovná, tak i výrazy nespisovné: *brýle, cihla, děkovat, helma, holdovat, hřbitov, linýrovat, muset, policie, pucovat, punčocha, štamprle, šunka, šuple, švagr, valčík* apod.
- **Angličtina** – anglicismy se začaly přejímat především ve 20. a 30. letech a pak od poloviny 80. let 20. stol a největší vlna přetrvávající až do současnosti začala v 90. letech minulého století: *cash flow, diskont, film, hokej, internet, komputer, krosček, out, play off, pop music, prime time, server, skener, smeč, talkshow* atd.
- **Francouzština** – francouzské výrazy pronikaly do češtiny od pozdního středověku až do současnosti a často si ponechávají původní pravopis: *au-pair, blond, enfant terrible, faux pas, foyer, pas-de-deux*. Za více adaptované výrazy lze považovat: *aféra, alarm, balada baret, bazén, blok, blůza, bonbon, croissant, delikatesa, fazóna, garáž, glamour, lampion, livrej, montér, pirueta, šanson, toaleta, vesta voyeur, želé, žampion* aj.
- **Italština** – čeština z italštiny přejala především výrazy z hudební terminologie: *árie, činel, forte, kvarteto, libreto, mandolína, piano, sólista, soprán, viola, virtuos*. Z dalších oblastí se jedná o výrazy *banka, cappuccino* (také *kapučíno*), *favorit, festival, kapitán, kasino, karneval, kompas, patálie, pláž, skica* a další.
- **Španělština** – slov přejatých z tohoto jazyka není mnoho: *armáda, barák,*

²⁹ Srov. SVOBODOVÁ, D. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1.vyd. Ostrava: PdF OU, 2007, s. 7-11.

³⁰ Příklady převzaty z HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 55; *Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Praha: NLN, 2003, s. 103; SVOBODOVÁ, D. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1.vyd. Ostrava: PdF OU, 2007, s. 15-17.

eldorado, kanibal, kaňon, kokos, laso, paráda, rodeo, silo, tango aj.

- **Ruština** – v době obrození, ve 20. letech 20. století a dále v období let 1945-1989 patřily rusismy k často přejímaným lexémům: *chrabrý, kormidlo, lyže, maják, nora, paluba, pestík, prověrka, příroda, samizdat, sloh, soustava, sovět, svět, tuleň, vesmír* a další.
- **Polština** – největší příliv polonismů do českého lexika probíhal v době obrození: *báje, koňalka, mazurka, ohon, ochota, okres, otvor, půvab, sled', svišť, věda, vzor, závoj* apod.
- **Slovenština** – slovenské výrazy nejsou v češtině příliš hojné, výpůjčky pocházejí především z období let 1968-1993: *nárokovat, namyšlený, škára, výdobytek, zástava* aj.
- **Mad'arština** – ugrismy byly do češtiny většinou přejaty prostřednictvím němčiny a slovenštiny: *baganče, čabraka, čižma, gazda, husar, kočí, palačinky*.
- **Exotismy** – k nim řadíme přejímky z afrických, asijských a amerických jazyků: *alkohol, harém, káva, trafika* (arabština), *mana, rabín, sobota* (hebrejšтина), *jogurt, klobouk, tasemnice* (turečtina), *divan, kabát, šach* (perština), *juta, karafiát, pyžamo* (indické jazyky), *čaj, kečup, sója* (čínština), *karaoke, karate, kendo* (japonština), *čokoláda, mokasín, skalp, tabák, totem, vlgvam* (indiánské a eskymácké jazyky).³¹

2.4 Funkce cizích pojmenování

Cizí slova jsou svědkem vývoje naší kultury. Jsou tedy nezbytná, některé méně, jiná více. Z hlediska funkce je možné rozdělit cizí názvy v češtině na slova, která užíváme, nemají-li domácí ekvivalent: *automobil, bráhma, elektřina, mešita, sport*, a slova která mají domácí ekvivalent: *hvězdář – astronom, mluvnice – gramatika, opis – parafráze*.³² Dle funkce dále rozlišujeme slova, jež charakterizují individuální jazykový styl mluvčích. V hovorové či nespisovné rovině jazyka cizí výrazy uplatňujeme z důvodu větší atraktivity projevu, když domácí slovo zní opotřebovaně a nevýrazně. Nejen citátových slov někdy využíváme pro zkrášlení vlastního jazyka. Důležitá je také funkce cizích slov, která užíváme jako náhradu domácích tabuových slov. V neposlední řadě cizí pojmenování plní funkci odborného názvosloví mnoha oborů.³³ Vývojem přejímání se zabývá následující

³¹ Srov. SVOBODOVÁ, D. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: PdF OU, 2007, s. 15-17.

³² Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 57.

³³ Srov. ERBAN, K. Proč užíváme cizích slov. *Naše řeč* 2-3, ročník 21, 1937 [online]. [cit. 2011-06-20]. Dostupné na <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3149>>.

kapitola.

2.5 Diachronní hledisko

Slovní zásoba je neustále ve vývoji, s přibýváním nových slov a významů jde ruku v ruce i zapomínání na pojmenování zrušených reálií. Jednou přejatá slova však mohou zůstat živými slovy, nebo postupovat z vrstvy jazyka do vrstvy jiné (archaismy, historismy). Rychlost přejímání je přímo dána vývojem společnosti.³⁴ Mezi přímé společenské styky ovlivňující vývoj jazyka patří především studium na cizích vyšších školách, šlechtické kontakty, poměry politické a v dnešní době i cestováním. Za dob válek šlo o pobyt cizích vojsk u nás nebo Čechů v cizině. Z politických vlivů jde především o působení německého jazyka za Rakouska. Vztahy mezi národy se mění a s nimi i směr, jimž nová slova do lexika přicházejí.³⁵

Základ slov v době slovanské jednoty byl tvořen nejstarší vrstvou indoevropských slov. Převzetí od původně neindoevropského obyvatelstva Evropy se předpokládá např. u slov *železo, kůň, beran, smrk, jedle, kapr* („praeevropská“ slova).³⁶

V době šíření křesťanství, které bylo zdrojem vzdělanosti, přicházela slova ve staroslověněštině (*duch, svatý, nebe, naděje, trojice, víra, zpověď, duše, hřích* aj.) a výrazy původně latinské, řecké a několik slov hebrejských (*škola, univerzita, matematika, filosofie, žák, mistr, rétorika, papír, kostel, satan, fara, jeptiška, kalich, svědomí, heřmánek, kmín, ocet, olej, lékořice, šafrán, šalvěj, fenykl* atd.).³⁷ Němčinu jako přímý zdroj v tomto období zastupují slova např. *hřbitov, Vánoce, půst*.³⁸

Rozvoj řemesel i nový způsob života na konci 12. století převzali naši předkové jen ze západu, z Francie, Německa, popř. Itálie a s ním i pojmenování těchto entit německým prostřednictvím (*šlechta, rytíř, hrabě, turnaj, erb, štola, havíř, rychtář, rada, plac, rynek, cech*).

Na vývoj jazyka českého národa mělo vliv i založení univerzity (1348) a s ním spojené výrazy z oblasti školství (*rektor, kolej, bakalář, fakulta*). Husitství pak přineslo nová slova znovu do oblasti církevní (*artikul, kompaktáta, kacír* aj.)

V období humanismu češtinu obohacují slova opět latinská z lékařského,

³⁴ Srov. HELCL, M. Slovní zásoba češtiny a její změny. In: DANEŠ, F. a kol. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963, s. 41

³⁵ Srov. BEČKA, J.V. Úvod. In: HOLUB, J. - LYER, S. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem ke slovům kulturním a cizím*. 2.vyd. Praha: SPN, 1978, s. 8.

³⁶ Srov. HELCL, M. Slovní zásoba češtiny a její změny. In: DANEŠ, F. a kol. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963, s. 40

³⁷ Srov. BEČKA, J.V. Úvod. In: HOLUB, J. - LYER, S. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem ke slovům kulturním a cizím*. 2.vyd. Praha: SPN, 1978, s. 8-9.

³⁸ Srov. HELCL, M. Slovní zásoba češtiny a její změny. In: DANEŠ, F. a kol. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963, s. 42-43.

právníckého a školského odvětví (*akademie, bibliotéka, katedra, katar, apelace, audience, rejstřík, kalendář, autor*).³⁹

Na přílivu vojenské terminologie se od konce 16. století podílela především francouzština, ale též španělština, italština a němčina (*generál, armáda, kavalerie, bašta, kaprál, oficír, regiment, soldát, admirál, handlovat, hoblík, foch, rejtar*).⁴⁰

S Itálií spojený vznik kapitalismu přispěl do české slovní zásoby výrazy týkající se peněžnictví (*banka, bankrot*). Z italštiny k nám také pronikla hudební terminologie (*piano, cello, tenor* atd.) a některé názvy ze stavitelství (*kupole, lodžie* apod.).⁴¹

Slovanské výrazy, přejaté v době národního obrození, většinou zcela zdomácněly, např. z polštiny *vděk, vzor, ohon, věda, půvab, samouk, úvaha* a z ruštiny *vzduch, hlahol, vkus, jármo, šíje, sloh, slovesnost* aj. Obrozenci se snažili omezit pronikání slov ze západních jazyků, často vytvářením kalků (*zeměpis, jazykozpyt*).⁴²

Slova francouzská z prostředí salonů, jako *šarmantní, loajální, naivní* apod., k nám pronikala koncem 19. století.

V první třetině 20. století jsme přejímaly termíny z nových oborů vědy a techniky, průmyslového odvětví, které způsobily velkou změnu v životě (*radio, anténa, aeroplán, pilot, trolejbus*). V oblasti sportu se přijímala slova anglická (*tenis, dribling, trénink, hokej, gól* atd.), v kulturní sféře byly četné přejímky z francouzštiny (*angažmá, foyer, klišé, fejeton, esej, žánr* atp.).⁴³ Přes odpor ke všemu německému v prvních desetiletích 20. století přicházela slova spojená s novými skutečnostmi (*hitlerismus, nacismus, fašismus*).⁴⁴ V období budování socialismu se dostávala do češtiny slova z ruštiny (*fyzkultura, bezpartijní, prověrka, požárník, družba*) nebo jejím prostřednictvím slova mezinárodní (*kombajn, kosmonaut, dispečink*).⁴⁵

V druhé kapitole jsme se zabývali přejatými výrazy, jejich přizpůsobení, prameny a funkcí. Dále jsme krátce pojednali o vývoji tohoto způsobu obohacování naší slovní zásoby. Na vývoj přejímání lexémů po 89. roce 20. století, kdy nastal velký boom

³⁹ Srov. tamtéž, 44-48.

⁴⁰ Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 166.

⁴¹ Srov. BEČKA, J.V. Úvod. In: HOLUB, J. - LYER, S. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem ke slovům kulturním a cizím*. 2. vyd. Praha: SPN, 1978, s. 8-9.

⁴² Srov. HELCL, M. Slovní zásoba češtiny a její změny. In: DANEŠ, F. a kol. *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963, s. 53-55.

⁴³ Srov. BEČKA, J.V. Úvod. In: HOLUB, J. - LYER, S. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem ke slovům kulturním a cizím*. 2. vyd. Praha: SPN, 1978, s. 10.

⁴⁴ Srov. HELCL, M. Slovní zásoba češtiny a její změny. In: *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963, s. 58.

⁴⁵ Srov. HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980, s. 166.

především anglických výrazů⁴⁶ v češtině, se zaměříme v další kapitole.

⁴⁶ Viz také 2.3 Prameny.

3 Současná čeština

V posledních dvou desetiletích společnost prochází procesem **modernizace** a **globalizace**. Rozšířily se mezinárodní styky, otevřeli jsme se světu a v souvislosti s tím se čeština otevřela přílivu nových cizích slov. Jako jejich zdroj slouží knihy, časopisy, masmediální i přímý styk s cizinci. Prostřednictvím nových komunikačních technologií pronikají do české slovní zásoby rovněž různé typy neologismů. Vyskytují se nové výrazy tvořené z cizích i z domácích kořenů i výrazy nově přejaté, zejména z angličtiny.

V roce 1970 proběhl průzkum, v němž „*téměř polovina (48%) dotazovaných považovala přejímání cizích slov za nezbytné a 90% odmítlo odstraňovat vžitá přejatá slova. Zároveň však 94% dotazovaných odpovědělo, že se v hromadných sdělovacích prostředcích někdy nebo i často užívá přejatých slov zbytečně mnoho.*“⁴⁷ Jazyková xenofobie vyplývá především z neznalosti významu cizích slov. Přestože se u nás v posledních letech znalost cizích jazyků výrazně zlepšuje, postoje dnešních uživatelů k cizím slovům se pravděpodobně nebudou velmi lišit.⁴⁸ Každá doba má své důležité, oblíbené, modní, funkční i nefunkční a zbytečné výrazy, kterým ne všichni rozumí.

3.1 Některé vývojové tendence české slovní zásoby

Čeština 90. let byla ovlivňována především angličtinou, i v dnešní době je vystavována vlivu anglicismů, k nimž přibývají internacionalismy, popř. europeismy. Přesto se náš jazyk, resp. jeho uživatelé, snaží zachovat svou jazykovou identitu alespoň tím, že většinu nově přejatých slov skloňují a časují dle domácího vzoru.

Míra počestění cizích slov sice obecně není přímo závislá na stáří přejetí, přesto s dobou existence v lexiku souvisí. Dalšími faktory rychlosti počestřování je typová vzdálenost výchozího a přejímajícího jazyka, příslušnost k centru či periférii, ustálenost lexikálního významu, frekvence, nová stylová platnost apod. V případě anglicismů, které jsou v dnešním českém lexiku nejpatrnější, záleží i na jejich zvukové a grafické adaptaci.⁴⁹ Uvedme základní způsoby **formální adaptace** anglických termínů: „*1. převzetí: a) pravopisné formy s anglickou výslovností (laser), b) pravopisné formy s českou výslovností (radar), c) pravopisné formy podle chybné výslovnosti (volejbal), d) přepisem původní*

⁴⁷ BOZDĚCHOVÁ, I. Vliv angličtiny na češtinu. In: Daneš, F. a kol.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 271.

⁴⁸ Srov. LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc: UP, 2009, s. 44.

⁴⁹ Srov. BOZDĚCHOVÁ, I. Vliv angličtiny na češtinu. In: Daneš, F. a kol.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 271-275.

výslovnosti (*displej*), 2. překlad (*computer – počítač*), 3. náhrada jiným slovem (*shunt – bočník*).⁵⁰ V praxi často vznikají grafické dublety, např. *hot-line/hotlajn, gambler/gempler; byte/bajt*. Původní grafickou podobu si ponechávají anglické složeniny a citátová slova, např. *made-in, company manager*.⁵¹ Trendem z oblasti přejímání anglicismů jsou frazémy, jako *být in, být out*. Připomeňme, že anglické výrazy se nezdá příliš přejímají zbytečně i v případech, kdy má slovo český ustálený ekvivalent, např. *cash – hotové peníze, farmář – sedlák, hospodář, comeback – návrat*. Často dochází také ke zúžení, rozšíření nebo posunu významu, např. *exkluzivní – dříve výjimečný, vymykající se normálu, dnes výhradní*.⁵²

Dnešní stav češtiny je však charakteristický i dalšími jazykovými tendencemi.⁵³ Tendence obecné, např. intelektualizace, demokratizace, unifikace,⁵⁴ tendence ekonomičnosti vyjadřování, se liší od subtendencí, jež jsou pro lexikum zvláště charakteristické, např. univerbizace, terminologizace, internacionalizace apod. Tyto změny v jazyku jsou navzájem propojeny⁵⁵ a mají i své protiklady (multiverbizace, determinologizace, nacionalizace).

Demokratizace se projevuje ve všech jazykových rovinách a jejím principem je přizpůsobit jazyk aktuálním potřebám komunikace. Setkáváme se s ní především v mluveném projevu, neoficiálním či polooficiálním. Výrazná tendence **internacionalizace**, již chápeme užívání cizojazyčných prostředků s celosvětovým rozšířením, ovlivňuje proces **terminologizace**. Termíny, vědecké či odborné názvy, jsou totiž často tvořeny z internacionálních základů nebo internacionálními afixy. Protikladem této tendence je **determinologizace**, kdy slovo ztrácí svůj odborný význam a přechází do běžné slovní zásoby, např. *atmosféra, krystalizovat, drammatizovat, dirigovat, zakódovat, mikroskop*.⁵⁶ **Univerbizace** souvisí s tendencí k ekonomičnosti, z víceslovných pojmenování tvoříme jedno slovo. Univerbismy často slouží k expresivnímu vyjádření. Pronikají do standardního⁵⁷ jazyka, což bývá i odrazem demokratizace jazyka. Jedna z nejdůležitějších jazykových tendencí je internacionalizace.⁵⁸ Procesem přejímání mezinárodních slov se budeme zabývat v následující podkapitole.

⁵⁰ Srov. BOZDĚCHOVÁ, I. Vliv angličtiny na češtinu. In: Daneš, F. a kol.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 274.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 274.

⁵² DANEŠ, F. In: Daneš, F. a kol.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s.

⁵³ Jazykovými tendencemi rozumějme změny, které probíhají určitým směrem a v určité době.

⁵⁴ „Proces **unifikace** znamená narůstání hovorových a slangových výrazů a jejich pronikání do spisovné komunikace.“ LOTKO, E. *Srovnávací a bohemistické studie*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2008, s. 216.

⁵⁵ Srov. LOTKO, E. *Srovnávací a bohemistické studie*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2008, s. 209.

⁵⁶ Srov. POŠTOLKOVÁ, B. *Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1984, s. 91-92.

⁵⁷ Standard chápeme jako závaznou, normou vymezenou podobu jazyka.

⁵⁸ Srov. LOTKO, E. *Srovnávací a bohemistické studie*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2008, s. 218.

3.1.1 Internacionalizace

Mezi nejproduktivnější vývojové tendence nejen v oblasti lexika patří přejímání mezinárodních slov. Obecně lze o tomto procesu říci: buď se jazyk stává internacionálním a slouží k mezinárodní komunikaci, nebo se nachází pod vlivem jiného jazyka, popř. více jazyků, a rozšiřuje se o jeho prvky. Jako příklad internacionálního jazyka je již zmiňovaná angličtina. Příkladem druhého chápání je čeština.

Moderní jazyky nežijí izolovaně, naopak probíhají mezi nimi interakce, jsou dynamickými systémy ovlivněné sociokulturními aspekty. Prostřednictvím angličtiny se tak do mnoha současných jazyků, včetně češtiny, šíří slova řecko-latinského původu, která nazýváme **internacionalismy**. Internacionalismy jsou rovněž lexikální jednotky přicházející z angličtiny jako výchozího jazyka. Mezi další jazyky produkující mezinárodní slova patří hebrejšтина, arabština, čínština apod. Jedná se o prostředky užívané se stejným nebo alespoň podobným významem ve více nepříbuzných jazycích. V současné době se vedou diskuze, v kolika jazycích se musí výraz vyskytovat, aby byl považován za internacionalismus. Celá řada internacionalismů z anglického základu je užívána v oblastech ekonomiky, obchodu, počítačových a komunikačních technologií, sportu apod. V rámci mezinárodních jazykových prostředků někdy rozlišujeme tzv. **europaismy**, např. *móda, lampa, model, opereta, papír*, opět obvykle se základem v řečtině nebo v latině.⁵⁹

Typickými příklady internacionalismů jsou latinské výrazy typu *color* (*kolorit, kolorovat*), *mobilis* (*mobilita, automobil, automat*), *modernus* (*moderní*), a řecké typu *autos* (*automobil, automat*), *mega(lo)s* (*megalomanie, megahertz*) apod. Stejně tak některé afixy pocházejí z latiny – **ab-** (*abstinent, abnormální*), **centi-** (*centimetr*), **co-** (*kooperace*), **contra-** (*kontrabas*), **deci-** (*decilitr, decimetr*), **infra-** (*infrastruktura*), **post-** (*postmodernismus*), **re-** (*recyklace*), **tri-** (*trimestr, triangl*), **ultra-** (*ultranacionalistický*) i z řečtiny – **an-** (*anonym*), **anti-** (*antibiotika*), **apo-** (*apoštol*), **di-** (*diglosie*), **di(a)-** (*diagram*), **dys-** (*dysgrafie*), **eu-** (*eutanázie*), **meta-** (*metastáze*), **par(a)-** (*paralela*), **sy(l,m,n)-** (*sympatie, syntéza*) apod. Čeština často využívá zároveň prefix řecký, latinský a slovanský (*anti-, kontra-, proti-; mono-, uni-, jedno-; di-, bi-, dvoj-, dvou-; poly-, multi-, více-, mnoho-*). Distribuce těchto sufixů záleží buď na diachronním vývoji nebo je otázkou konvence.⁶⁰

I zde je nutno podotknout již dříve zmiňovanou skutečnost existence přejatých slov jako slov cizích, k nimž nemáme domácí ekvivalent, a slov, která se v češtině již vyskytují.

⁵⁹ Srov. SVOBODOVÁ, D. *Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: mezi módností a standardem*. 1. vyd. Ostrava: PdF OU, 2009, s. 21-28.

⁶⁰ Srov. ČERNÝ, J. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, s. 155-157.

V druhém případě se často vyskytují, jak jsme již několikrát zmínili, přejímky zbytečné. Jedná se o některá hybridní slova a neologismy (*postnout, hacknout, mailnout*) zpravidla s kořeny v angličtině. Angličtina je zcela svébytný jazyk, který můžeme považovat za nadnárodní prestižní kód.

Populární způsob obohacování slovní zásoby se vyskytuje u neologismů s cizojazyčným základem (*dabing – dabér, dabingový, dabovat, dabování; sprej – sprejer, sprejovat, sprejování; surfing – surfer, surfový, surfovat, surfování; internet – internetový, internetovat, internetění* apod.). Toto analogické tvoření slov umožňuje expanzi přejatých lexémů a urychluje tempo slovotvorné adaptace. Za velmi dynamický jev považujeme tvoření sloves dokonavých pomocí prefixů, např. *odizolovat, zaplaybackovat, naxerovat, naimportovat, vylustrovat* apod.⁶¹

Nejdříve přejímaná slova prochází zvukovou, resp. ortoepickou adaptací, podle níž se přizpůsobuje podoba psaná (viz podkapitola 3.1). Nejproblematictější se jeví dubletní výrazy, popř. výrazy s více než dvěma variantami grafické podoby. Uživatelé si mnohdy nevědí rady, kterou podobu zvolit (*aerobic – aerobik, apartment – apartmán, billiard – biliár, leader – leadr – lídr, image – imidž – imič, showbusiness – showbyznys – šoubyznys, team – tým*).

V některých případech se liší chápání podoby anglické, popř. jiné, a podoby české. Grafická podoba může být tedy příznaková, např. *showman – označení umělce/šoumen – označení pro někoho, kdo se předvádí*. Ojediněle nastane skutečnost záměny slov s jiným významem (*book – buk, boss – bos*). U dubletních forem většinou převládá adaptovaná forma, vyskytuje se však i opačný trend, zejména u profesionalismů nebo odborných názvů (*asistent – assistant, manažer – manager*).

Nyní si uvedeme některé změny konsonantů a vokálů při ortografické adaptaci:

- substituce *k* za *c* nebo *ck* vyslovovaných [k] – např. *backhand – bekhend, clip – klip, factor – faktor, hockey – hokej, playback – plejbek, scanner – skener*;
- zjednodušení zdvojených souhlásek – např. *announce – anonce, bully – buly, cross – kros, floorball – florbal, stress – stres, volley – volej*;
- počešťování grafémů realizovaných ve výslovnosti jako sibilanty (sykavky) nebo asibiláty (polosykavky) – např. *bodycheck – bodyček, bridge – bridž, coach – kouč, image – imidž/imič, jazz – džez*;
- změna kvantity vokálů, beze změny významu – např. *medium – médium, operator – operátor, party – párty, terminal – terminál*;
- změna kvantity vokálů, se změnou významu – např. *deviza – devíza, koma – kóma*,

⁶¹ Srov. LOTKO, E. *Srovnávací a bohemistické studie*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2008, s. 220-222.

lama – láma, nota – nóta;

- elize koncového nevyslovovaného **-e**, popř. jiného nevyslovovaného vokálu uvnitř slova – např. *clone – klon, double – dabl/dubl, game – gejm/gam, single/singl; forehand – forhend, sidecar – sajdkár, business – byznys;*
- elize **e** ze sufixu **-er** – např. *hamburger – hamburger, leader – leadr/lídr, shaker – šejkr, toaster – toustr;*
- substituce vokálů: **a – e**: *camping – kempink; a – o*: *matchball – mečbol, ea – í/ý*: *bigbeat – bigbít, ee – ú/ý*: *jeep – džíp, ie – í*: *briefing – brífink, o – ou*: *homeless – houmles, oa – ó*: *goal – gól, oo – u*: *booklet – buklet, ou – e,u,a*: *double – debl/dubl/ dabl, ou – o*: *discount – diskont, ou – u/ú*: *court – kurt, ou – au*: *scout – skaut, oa – ou*: *coach – kouč, ow – ou*: *show – šou, u – a*: *dubbing – dabing/dabink, u – y*: *business – byznys;*
- slova s grafémy **aj, oj, ej**, mohou u některých uživatelů, jak již bylo uvedeno, ovlivnit jejich chápání – **ej – a**: *cornflakes – kornflejky, ej – ai*: *coctail – koktejl, ej – ay*: *runway – ranvej, aj – i*: *offside – ofsajd, aj – y*: *byte – bajt, oj – oi*: *spoiler – spojler, oj – oy*: *boycott – bojkot*.⁶²

V poslední době se vyskytuje především u mladší generace snaha o jazykovou aktualizaci. Projevuje se mj. tím, že uživatelé používají již počestěná slova v původním pravopise, často však i s původní výslovností, což mnohdy může působit komicky.

Jedna z kategorií přejatých slov, nejen internacionalismů, jsou slova nesklonná (*interview, foyer, party, boogie*). I zde však, jak jsme již dříve uvedli, vznikají gramatikalizované tvary (*ve foyeru*).⁶³

Mezi populární patří také lexémy se sufixem **-ing/-ink**,⁶⁴ např. *bowling, dopink, skating; clearing, factoring, holding, marketink; brífink, lobbing, mítink; casting, feeling, happening; clogging, peeling, pudink, styling, skauting*,⁶⁵ a také prefixy **bio-, eko-, mega-, mini-, pseudo-, extra-, hyper-, kvazi-, ex-**.⁶⁶

V této kapitole jsme se zabývali stavem dnešní češtiny z hlediska cizojazyčných vlivů a jazykovými tendencemi. V rámci shrnutí si uvedeme nejvýraznější projevy internacionalizace: přejímání celých lexémů, přejímání částí slov, přejímání slovtvorných

⁶² Srov. SVOBODOVÁ, D. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: Pdf OU, 2007, s. 31-36.

⁶³ Srov. tamtéž, s. 38.

⁶⁴ Zde jsme užili více frekventovanější pravopisné varianty.

⁶⁵ Srov. BLATNÁ, R. K procesu přejímání slov. In: *Čeština – univerzália a specifiká 2*. Brno: MU, 2000, s. 89-90.

⁶⁶ Srov. HUBÁČEK, J. K vývojovým tendencím současné české slovní zásoby. In: *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století*. Ostrava: OU, 2001. s. 111.

struktur, neosémantizace již existujících cizích slov, zvyšování frekvence již existujících cizích slov.⁶⁷ Pokusili jsme se problematiku jazykových tendencí pouze nastínit, neboť naším hlavním tématem je přejímání jazyků obecně. D. Svobodová se podrobně zabývá internacionalismy mj. i v publikaci *Internacionalizace současné české slovní zásoby*.

⁶⁷ Srov. LOTKO, E. *Trendy ve slovní zásobě dnešní češtiny*. Handout. [online]. [cit.2011-06-13]. Dostupné na <www.kb-old.upol.cz/data/soubor_kb_597.doc>.

4 Mládež a jeho lexikon

4.1 Rysy a vlivy

Z interaktivní povahy jazyka, jíž jsme se stručně zabývali v kapitole 3.1, vyplývá i jeho variabilita a volnost.⁶⁸ Dochází k jeho rozrůznění do jazykových útvarů, mj. i podle sociolingvistických parametrů. Mezi sociolekty řadíme např. argot, slang, mluvu různých sociálních skupin. Zde se tyto vlastnosti jazyka projevují nejvíce. V naší práci se zabýváme především jazykem mládeže ve věku 11 – 16 let, a to jeho složkou spisovnou i nespisovnou. Zaměřujeme se zejména na obsah přejatých slov ve slovní zásobě této věkové skupiny.

Jsme si vědomi toho, že slangismy jsou spojeny s věkem, etnickými a sociálními rozdíly apod. Mladí lidé mezi patnáctým a pětadvacátým rokem věku jsou vzory pro mladší ročníky žáků, kteří je napodobují v oblékání, v poslouchání určité hudby i v jiných zájmech, ale obzvláště v „moderní“ slovní zásobě. Toto napodobování však není dokonalé. Ne všichni rozumějí všem cizím výrazům, mnohdy jim nerozumějí ani starší ročníky, a ne každý je umí správně zařadit do kontextu. Jedni používají cizí slova v přemíře, aby např. zapůsobili širokou slovní zásobou, ale bez prozumnění. Druzí se jim raději vyhýbají a třetí skupina mluvčích význam těchto slov zná.

Většinu cizích slov mládež používá v rovině nespisovného jazyka. Cizí slova často umožňují větší expresivitu projevu, vedoucí k bombastickým efektům, jež je spojena s afektovaností a exhibicionismem. Mladí uživatelé využívají jazykové hry, hříček, smyslu pro humor a recesi. Výzkumům slovníku mladých lidí se věnuje mj. i Jana Hoffmanová.

Připomeňme nejčastější slovotvorné modely:⁶⁹ **-ačka**: *restauračka*, **-oška**: *atmoška*, **-na**, **-ovna**, **-árna**: *vekslárna*, **-áč**: *bufáč*. K obvyklým prostředkům mladé generace patří deminutiva, např. *akcička*, *solárko*, *mulťáček*, *drinčík*.⁷⁰ Často také využívají sloganů z reklam (politických, ekonomických aj.).

4.2 Zdroje slov

Velký vliv na utváření slovní zásoby mládeže má četba, zejména četba novin a časopisů, kde se objevují publicismy (*lobovat*, *zmapovat*, *inflační spirála* atd.), televize

⁶⁸ Srov. SGALL, P. Volnost jako univerzální vlastnost jazyka. In: *Čeština – univerzálie a specifika 3*. Brno: MU, 2001. s. 52.

⁶⁹ Se zaměřením na přejatá slova.

⁷⁰ Srov. HOFFMANOVÁ, J. Vyjadřování současných mladých lidí: autenticita a literární stylizace. In: *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století*. Ostrava: OU, 2001. s. 93-94.

(*comeback, dealer, gambler, talkshow, workoholik*) a oblast výpočetní techniky (*deletovat, kliknout, resetovat, software, topmodelka, windowsový*).⁷¹ Nemalý význam má i rodinné prostředí, škola a slovník pedagogických pracovníků. Už i žáci 2. stupně mohou kromě odborné terminologie ve škole slyšet výrazy jako *brainstorming, evaluace, formální, kredit, kurs, portfolio, projekt, public relations, tutor, učební modul* atd.⁷²

Na slovníku teenagerů je patrný proces adaptace přejatých slov, např. *skaters – skateboardisté/skateři, skejtri/skejťáci/skejtboardáci/snoubordáci*, dále pak vznikají neologismy – *lyžobordáci*. Stejně tak v hudbě, např. *popstar, rapeři, rockeři, metalisti*, jsou výrazy adaptované pouze tvaroslovně. Můžeme zmínit i další moderní slova z této oblasti – *hit, song, singl, soul, rock, breakdance, sound, soundtrack, open-air, diskotéka, DJování*. V oblasti graffiti jsou populární adjektiva jako *cool, brutální, fresh, suprový, hardcore, bombový*. Velký rozsah cizích výrazů ovládají skateboardisté – *slidovat, streetovat, frístajlovat, džampnout, flipovat*. Počítačovní odborníci a hráči počítačových her disponují širokým spektrem anglicismů, především odborných termínů – *joystick, harddisk, update, engine, zoom, gameport, chat, hacker, pressnout, knocknout* atd.⁷³

V předcházející kapitole jsme uvedli kromě jiného i prefixy a sufixy oblíbené mezi mladými lidmi. Slangy uvedených skupin mládeže v této podkapitole jsou velmi progresivní a jistě si zaslouží zvláštní pozornost. Dnešní generace teenagerů se učí více jazykům a těchto znalostí využívají i v běžné komunikaci v češtině, nejen pro odlišení se od dospělých. Nevyhýbají se ani cizojazyčným vulgarismům, např. *shit – šitovský, fuck off – fakovat, fakyú*, bohužel si jejich význam mnohdy neuvědomují. Pro mládež je také typická bezprostřední komunikace. Tato skupina uživatelů upřednostňuje nepřipravené komunikační situace, v nichž mají větší možnosti vyjádření. Ve většině případů se jedná o slangismy, např. *soráč, sorka, net, lovískuju tě*.⁷⁴

D. Svobodová uskutečnila v roce 2005 výzkum mezi žáky 2. stupně ZŠ. Snažila se o zachycení cizích slov užívaných v různě kvalitních časopisech pro mládež, ale také ověřila znalost těchto výrazů. Na českých pultech jsou k dostání např. *Bravo girl, Cosmo girl, Dívka, Top Dívky, ABC, GameStar, Level, Score, Show!, Popcorn* a další. Články v těchto časopisech často ani neobsahují české názvy. Nejčastěji se vyskytují výrazy

⁷¹ Srov. HUBÁČEK, J. K vývojovým tendencím současné české slovní zásoby. In: *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století*. Ostrava: OU, 2001. s. 109-111.

⁷² Srov. JODASOVÁ, H. Anglicismy v současné pedagogické terminologii. In: *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století*. Ostrava: OU, 2001. s. 130-133.

⁷³ Srov. SVOBODOVÁ, D. Proměna v českých sociolektech. In: *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století*. Ostrava: OU, 2001. s. 235-239.

⁷⁴ Srov. JECHOVÁ, K. Lexikální jednotky v mluvě současné české mládeže. *Konference Čeština – jazyk slovenský*, 2009 [online]. [cit. 2011-06-20]. Dostupné na <<http://konference.osu.cz/cestina/dok/2009/jechova-katerina.pdf>> .

pocházející z angličtiny (*dopingový, drink, férový, harddisk, look, story, web*), popř. z němčiny (*fajnšmekr, grunt, kšeftař, loch*) nebo francouzštiny (*ateliér, au-pair, blond, faux pas, foyer, voyeur*), dále také internacionalismy (*energie, firma, konkurent, menu*), slova italského (*intermezzo, picobello, pizza*) nebo latinského (*informace, delirium, individuum*) původu. Mimo jiné se autorka výzkumu dotazovala, zda žákům překážejí slova cizího původu v časopisech. Celkem 70% žákům cizí slova nevadí, dívky jsou tolerantnější vůči nim více než chlapci.⁷⁵ Podobný výzkum jsme provedli v tomto roce na městských školách na Moravě (viz praktická část).

V této kapitole jsme stručně vymezili jazykové prostředky užívané mládeží, včetně toho, čím je ovlivňována jejich slovní zásoba. Slang mládeže můžeme ve stručnosti charakterizovat několika atributy: expresivita, sklon k exhibicionismu, bezprostřednost, snaha o odlišnost, módnost, užívání cizích slov z důvodu atraktivity.

V teoretické části bakalářské práce jsme objasnili pojmy týkající se slovní zásoby. Rozlišili jsme slova patřící k jádru lexika, vrstvy jazyka a způsoby jeho obohacování. Dále jsme se věnovali slovům přejatým, definovali jsme slova přizpůsobená a nepřizpůsobená, v jejich rámci následně pojmenování cizích reálií, citátová a okřídlená slova. Zmínili jsme se rovněž o vývoji, původu a stáří některých jazykových jednotek a o jejich funkci. V třetí kapitole jsme pojednali o stavu dnešní češtiny, nastínili jsme problematiku vývojových tendencí, z nichž jsme podrobněji probrali internacionalizaci. Mluvě mládeže jsme věnovali čtvrtou kapitolu. Zde jsme se ve stručnosti zabývali vlivy působící na složení zásoby mládeže.

V praktické části přiblížíme výzkum, který jsme provedli v letošním roce.

⁷⁵ Srov. SVOBODOVÁ, D. Lexikální prostředky cizího původu v časopisech pro mládež z hlediska postojů cílové skupiny. In: *Jazyky v kontaktu/Jazyky v konfliktu a evropský prostor*. Olomouc: UP, 2005, s. 273-277.

5 Metodika práce

Kapitolu jsme rozdělili do tří částí: výsledky úvodního výzkumu, terén výzkumu a charakteristika respondentů, dotazník zaměřený na znalost cizích slov.

5.1 Výsledky úvodního výzkumu

Cílem úvodního výzkumu, stejně jako následně hlavního výzkumu, bylo zjistit, zda žáci druhého stupně ZŠ používají konkrétní cizí slova a zda jim rozumějí. Také nás zajímalo, zda jsou otázky kladeny vhodně a srozumitelně. Úvodní výzkum byl proveden metodou standardizovaného rozhovoru se vzorkem respondentů. *„Metoda rozhovoru je charakterizována především přímou sociální interakcí. (...) Standardizovaný rozhovor probíhá podle otázek, jejichž znění i pořadí jsou přesně určeny a předem připraveny. Jeho výsledky jsou snáze zpracovatelné a hloubka poznání se tím zmenšuje.“*⁷⁶

Z vybraných 150 cizích slov (viz Příloha 1) jsme na základě tohoto interview vybrali 30 slov do dotazníku.

Rozhovor obsahoval dvě až čtyři položky, abychom zjistili chtěný výsledek – zda žák slovo zná a rozumí mu: *Znáš slovo x? Jaký je význam tohoto slova?* V případě nepřesností jsme žádali příklad věty obsahující tento výraz. Podle věty měl žák zformulovat „laickou definici“ použitého cizího slova. Pro následné dotazníkové šetření byla vybrána slova, jejichž významu dotazovaní zcela nerozuměli, přestože ho použili v kontextu správně. V případě, že neuměli vytvořit větu a rovněž neznali význam slova, nebylo slovo do dotazníku zařazeno.

5.2 Terén průzkumu a charakteristika respondentů

Hlavní průzkum proběhl na 2. stupni 3 městských základních škol na Moravě.⁷⁷ Vyplnění dotazníků proběhlo během jedné vyučovací hodiny. Většina respondentů však odpověděla na všechny položky během 20–30 minut. Výzkumu se zúčastnilo celkem 185 žáků, z toho 93 dívek (50,3 %) a 92 chlapců (49,2 %). Rozdělení počtu respondentů ve

⁷⁶ SKALKOVÁ, J. A kol. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 2.vyd. Praha: SPN, 1985. s. 92.

⁷⁷ Vyučující si nepřáli zveřejnění názvů jejich škol z důvodu ředitelského zákazu provést tento výzkum. Tímto jim také děkuji za riskantní jednání, kterým mi umožnili výzkum realizovat.

třídách, znázorněné v Tabulce 1, nebylo rovnoměrné:

Tabulka 1: Počet respondentů v jednotlivých ročnících.

Ročník	Dívky	Chlapci
6.	37	30
7.	17	24
8.	15	13
9.	24	25

5.3 Dotazník zaměřený na znalost cizích slov

Další položky byly zaměřené na faktory, které mohou ovlivňovat znalost cizích slov (viz Příloha 2):

1. položka

Který z cizích jazyků se učíš?

- a) angličtinu,
- b) němčinu,
- c) francouzštinu,
- d) španělštinu,
- e) jiný jazyk (napiš který).....

2. položka

Kolik hodin denně trávíš na počítači?

3. položka

Čteš noviny nebo časopisy? Napiš jaké.

- a) ano,
- b) ne,
- c) občas,

Pro samotný výzkum jsme zvolili formu dotazníku: „*Je to metoda, která shromažďování dat zakládá na dotazování osob; charakterizuje se tím, že je určena pro hromadné získávání údajů.*“⁷⁸ Tato metoda se nám jevila jako nejvhodnější pro náš cíl:

⁷⁸ SKALKOVÁ, J. A kol. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 2.vyd. Praha: SPN, 1985. s. 86.

„Přesná formulace konkrétního cíle a úkolů dotazníku ve vztahu ke zvolenému problému jsou základní podmínkou účelného koncipování dotazníku. Přispívají k cílevědomému obsahovému zaměření dotazníku i k jasnému zaměření všech položek na uzlové momenty. Naproti tomu nepřesné nebo příliš povšechné vymezení problému vede většinou k neujasněnosti celkové obsahové koncepce dotazníku a k orientaci na náhodné, nepodstatné stránky při shromažďování dat.“⁷⁹

Hlavním cílem dotazníku (viz Příloha 2) bylo zjistit, která z vybraných 30 slov žáci 2. stupně ZŠ znají a zda rozumějí jejich významu. Dotazník byl rozdělen na dvě části. V první části jsme se ptali, jestli daná slova a) znají a používají, nebo je b) znají, resp. je někdy slyšeli, ale nepoužívají je, nebo jednotlivá slova vůbec c) neznají. Součástí tohoto oddílu byla i otázka po původu těchto slov.

Druhá část byla zaměřena na zjištění znalosti významu konkrétních slov. Otázky jsme zvolili uzavřené, respondenti měli na výběr jednu ze čtyř alternativ (právě jedna byla správná). K nesprávným odpovědím jsme řadili buď význam podobně znějících slov, nebo odpovědi zcela nesmyslné. V případě, že respondenti znali jiný význam, který nebyl v nabídce, měli možnost jej napsat na volné místo vedle daného slova.

Při tvorbě dotazníku (viz Příloha 2) jsme použili *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, *Akademický slovník cizích slov*, *Slovník neologizmů 1*, *Český etymologický slovník* a *Cizí slova (nejen) pro děti*.

Pro dotazníkové šetření bylo vybráno 30 slov přejatých z různých jazyků:⁸⁰ *abstinence, azyl, babyboom, benefit, bulimička, comeback, dealer, eventualita, feeling, free, gambler, ghetto, improvizace, joint, liposukce, lobby, look, menu, netiketa, nickname, outdoor, recyklace, remake, scouting, singl, software, talk-show, unisex, unisono, workholik*.

⁷⁹ Tamtéž, s. 87.

⁸⁰ Pomocí předvýzkumného rozhovoru viz 5.1. Dotazník na rozdíl od rozhovoru neměl otázku po zapojení slova do větného kontextu.

6 Výsledky průzkumu

6.1 Zjištění faktorů ovlivňující znalost cizích slov

Komentář k 1. položce (Který z cizích jazyků se učíš?)

Všechny žákyně (100 %) 6. ročníků se učí anglický jazyk, 48,6 % z nich uvedlo i druhý jazyk, němčinu. Rovněž všichni chlapci (100 %) ze 6. ročníků navštěvují hodiny angličtiny. Dva jazyky, angličtinu a němčinu, označilo 23,3 % žáků.

Děvčata ze 7. ročníků se učí dva jazyky, angličtinu (100 %) a ruštinu (58,8 %), nebo němčinu (41,2 %). Angličtinu navštěvují všichni chlapci z téhož ročníku (100%), 33,3 % z nich studuje i němčinu, 29,2 % chlapců se věnují ruštině jako druhému jazyku.

V 8. ročníku se všechny dívky (100 %) i chlapci (100%) učí dvěma jazykům, a to angličtině a němčině.

Dívky z 9. tříd odpovídaly následovně: 100 % dívek uvedlo jako hlavní cizí jazyk angličtinu, 50 % z nich jako druhý jazyk zvolilo němčinu. Francouzštinu označilo celkem 33,3 % dívek devátého ročníku, ruštinu 16,6 %. Všichni chlapci tohoto ročníku (100 %) se učí angličtinu. Mezi dalšími zvolenými jazyky byla němčina (40 %), francouzština (16 %), španělština (8 %), turečtina (4 %). Předpokládáme, že i ostatní chlapci (32 %) z devátých tříd se učí druhému jazyku, neuvedli však kterému.

Komentář k 2. položce (Kolik hodin denně trávíš na počítači?)

Informatika skýtá velké množství termínů, na internetu se objevuje mnoho cizích slov. Domníváme se, že anglicismy (popř. internacionalismy) spojené s terminologií informatiky, s reklamou a různými způsoby zábavy na internetu mají značný vliv na rozsah slovní zásoby mládeže.

Pouze 5,9 % žáků netráví u počítače ani hodinu denně. Domníváme se však, že v dnešní době přístup k počítači mají alespoň ve škole. Počet žáků, kteří tráví na počítači více jak 5 hodin denně je celkem 8,6 % všech dotazovaných žáků (2,2 % dívek, 6,4 % chlapců). Třicet minut až jednu hodinu denně se u počítače zdržuje 24,3 % žáků. Více než hodinu a méně než dvě hodiny každý den používá počítač 24,9 % dotazovaných. 20 % respondentů odpovědělo na tuto otázku: dvě až tři hodiny denně. 16,2 % žáků a žákyň se „přiznalo“ k více než třem a méně než pěti hodinám denně na počítači.

Tuto položku jsme zpracovali v tabulce (Tabulka 2):

Tabulka 2: Čas strávený u počítače.

Počet hodin sk. respondentů	0h	0,5- 1h	1-2h	2-3h	3-5h	5 a více
Dívky 6. roč.	7	13	8	6	3	0
Chlapci 6.roč.	3	7	12	5	1	2
Dívky 7. roč.	0	8	2	4	1	2
Chlapci 7. roč.	1	7	7	3	5	1
Dívky 8. roč.	0	4	4	6	1	0
Chlapci 8. roč.	0	2	3	3	1	4
Dívky 9. roč.	0	3	7	6	6	2
Chlapci 9. roč.	0	1	3	4	12	5
Celkem %	5,9	24,3	24,9	20	16,2	8,6

Komentář k 3. položce (Čteš noviny nebo časopisy? Napiš jaké.)

Položkou č. 3 jsme se snažili zjistit, které časopisy a noviny žáci čtou, a s jakými tituly přicházejí do styku. Jak jsme již uvedli v teoretické části, také v této oblasti zájmu můžeme vidět zdroj cizích slov spisovných i nespisovných.

Nejčtenějším časopisem mezi dívkami je *Bravo*, mezi chlapci *ABC*. Výčet všech periodik uvedených v dotaznících shrnujeme v následující tabulce (Tabulka 3):

Tabulka 3: Uvedená periodika v dotaznících.

Skupina	Čtené časopisy a noviny
Dívky – 6. ročník	Bravo, BravoGirl, Popcorn, Fashion, Blesk, Hanna Montana, Poník, Shrek, Planeta zvířat, Příroda, Koně a hřbata, Drezura a hřebci, Naše kočky, Rytmus života, Fajn život, IN!, Nezbeda, Moje rodina, 21. století, National Geographic, Sedmička, místní zpravodaj.
Chlapci – 6. ročník	ABC, Epoque, MF DNES, Playboy, Max, Bravo, Board, Junior, Science, Víkend, Sedmička, Motocross, Sport, 21. století.
Dívky – 7. ročník	Bravo, BravoGirl, Dívka, Joy, Cosmopolitan, Blesk, Aha!, Ona dnes, MF DNES, Sedmička, Pestrý svět, Svět psů, Epoque, Enigma, History, místní zpravodaj.
Chlapci – 7. ročník	ABC, Sport, Hitman, Pro-hockey, Hattrick, Autotip, Auta, Tuning, Board, 21. stol. Junior, LN, MF DNES, Magazín MF Dnes, TV Magazín, Blesk, Enigma, History, Bravo, místní zpravodaj.
Dívky – 8. ročník	BravoGirl, Bravo, Top Dívky, Popcorn, Joy, Spy, CosmoGirl, Cosmopolitan, Marriane, Blesk, Aha! MF DNES, IN!, Katolický týdeník, Reflex, 21. století.
Chlapci – 8. ročník	ABC, Autosalon, Hattrick, Pro-hockey, National Geographic, Score, 21. století, Motorevue, Právo, LN, MF DNES, místní zpravodaj.
Dívky – 9. ročník	Bravo, BravoGirl, Blesk, Dívka, Top Dívky, Joy, BG, Enigma, History, Sedmička, MF DNES, Epoque, 21. století, Lidé a Země, Jezdectví, místní zpravodaj.
Chlapci – 9. ročník	ABC, Blesk, Maxim, Board, Autohit, Dirt Biker, Hattrick, Redway, Respekt, MF DNES, TV Magazín, Sport, místní zpravodaj.

Lze konstatovat, že většina žáků 2. stupně ZŠ časopisy a noviny čte. 7 dívek a 8 chlapců z 6. ročníku, 7 chlapců ze 7. ročníku, 7 dívek a 7 chlapců z 9. ročníku, tj. celkem 36 (19,45 %) respondentů uvedlo, že nečte časopisy ani občas. Ostatní žáci čtou obecně bulvární periodika ve všech ročnících. Někteří z dotazovaných se zajímají o zvířata, o přírodu, větší počet žáků se také zajímá o nové vědecké poznatky. Chlapci devátých ročníků uváděli i dětské časopisy, jako Mateřídouška, Sluníčko apod. Do tabulky jsme je neuváděli, protože nepředpokládáme, že by rozšiřovaly slovní zásobu dětí v tomto věku.

6.2 Zhodnocení výzkumu znalosti přejatých slov

Dotazník (viz Příloha 2) obsahoval dvě části, budeme je však hodnotit současně, abychom zvýraznili případný rozdíl mezi odpověďmi. Je třeba upozornit na problém, jenž nastal při realizaci výzkumu. První část dotazníku, jak jsme již zmínili, obsahovala i položku, z kterého jazyka slovo pochází. Respondenti však z 88,64 % na tuto položku neodpověděli. Necelých 12 % u většiny slov napsalo „nevím“, 5 % z nich odpovědělo správně jen na polovinu slov, které mají původ v angličtině. Celkem 6 (3,2 %) respondentů u 20 slov napsalo, že jsou českého původu, přestože v položce je uveden pouze výčet cizích jazyků. Žáci 2. stupně ZŠ tedy nemají o původu slov tušení. Proto se touto položkou dále nebudeme zabývat. Jde však o námět pro vyučující, protože jsme při rozhovoru se žáky zjistili, že se velmi zajímají o etymologii, kterou můžeme i vhodně motivovat výuku.

V následující části kapitoly se budeme věnovat hodnocením jednotlivých slov. Pro podrobnější přehled přidáváme názorné tabulky.

6.2.1 Komentáře k jednotlivým slovům

ABSTINENCE

Slovo *abstinence* pochází z latiny a jediný správný význam uvedený v dotazníku je „*zdržování se nějakých požitků (pití alkoholu, kouření apod.)*“.

Pouze 49 (25,5 %) žáků slovo *abstinence* používá (viz Příloha 4), rovněž 49 (25,5 %) uvedlo, že jej nezná. Přesto správnou odpověď, jak uvádíme Tabulce 4, zvolilo 105 (56 %) žáků. Celkem 50 (27 %) dotázaných by abstinovalo, kdyby *nechodili do školy* nebo by *ztratili vědomí*. Ve 27 (14,6 %) případech z důvodu nejistoty nebo nevědomosti neodpovídali vůbec.

Tabulka 4: Znalost významu slova *abstinence*.

ABSTINENCE	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) nepřítomnost v zaměstnání, ve škole apod., ztráta vědomí;	11	9	7	5	4	4	3	7	50	27
b) zdržování se nějakých požitků (pití alkoholu, kouření apod.);	17	10	8	14	11	8	20	17	105	56
c) pochopení, prohlášení něčeho za správné;	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0,5
d) myšlenkový proces, při němž se rozlišuje podstatné od nepodstatného.	1	0	0	1	0	0	0	0	2	1,1
Bez odpovědi.	8	10	2	4	0	1	1	1	27	14,6

AZYL

Původně latinské (asylum) či řecké (asylon) slovo je v češtině adaptované ve větší míře než ostatní z 30 zmíněných. Žáci na význam tohoto slova odpovídali následovně:

Tabulka 5: Znalost významu slova *azyl*.

AZYL	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) povolení pobytu poskytované cizím státním příslušníkům z politických důvodů; útočiště;	29	19	12	16	13	12	22	24	147	79,5
b) kapalina vznikající lihovým kvašením cukerných roztoků;	1	2	0	0	0	0	0	0	3	1,6
c) dosažení vyššího společenského postavení;	1	1	0	1	0	0	0	0	3	1,6
d) trávení volného času a prázdnin v domě svých kamarádů nebo příbuzných.	1	3	1	2	1	0	0	0	8	4,3
Bez odpovědi.	5	5	4	5	1	1	2	1	24	13

Správnou možnost „povolení pobytu poskytované cizím státním příslušníkům z politických důvodů; útočiště“ označilo 147 (79,5 %) respondentů. Počet dotázaných, kteří znají špatný význam tohoto slova, je 14 (7,6 %). Z toho 8 (4,3 %) žáků *azyl* využívá v době *volného času u kamarádů*. Žádnou odpověď nevybralo 24 (13 %) žáků (viz Tabulka 5). Azyl patří do aktivní zásoby 40 (21,6 %) respondentů, 43 (23,2 %) z 185 slovo nezná ani z doslechu (viz Příloha 4).

BABYBOOM

Anglická složenina *babyboom* je velmi módním slovem, žáci si ho však pletli s jinými frekventovanými slovy, jejichž významy byly v dotazníku uvedeny.

Tabulka 6: Znalost významu slova *babyboom*.

BABYBOOM	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) dětská hračka, panenka;	12	6	5	10	6	5	10	6	60	32,4
b) infekční nemoc, která postihuje pouze novorozence;	4	2	0	1	0	1	0	2	10	5,4
c) prudké zvýšení počtu narozených dětí;	4	4	1	2	5	3	3	7	29	15,7
d) vytápěná schránka, do které mohou matky anonymně odložit své dítě.	9	10	5	8	2	2	6	4	46	24,9
Bez odpovědi.	8	8	6	3	2	2	5	6	40	21,6

Z Tabulky 6 můžeme vyčíst, že nejvíce respondentů (60, tj. 32,4 %) označilo nesprávnou odpověď „*dětská hračka, panenka*“. Téměř čtvrtina žáků (46, tj. 24,9 %) z celkového počtu by do *babyboomu* anonymně odložila dítě a 10 (5,4 %) žáků by kvůli němu vyhledalo lékaře. Bez odpovědi na tuto otázku bylo 40 (21,6 %) dotazníků. Správný význam určilo 29 (15,7 %) dotazovaných, 8 (4,3 %) z nich *babyboom* používá v komunikaci. Celkem 73 (39,5 %) žáků uvedlo, že slovu nerozumí⁸¹ (viz Příloha 4).

BENEFIT

Benefit je slovo latinského původu, jsou to „*nepeněžní odměny poskytované zaměstnancům*“. V Tabulce 7 jsme zaznamenali odpovědi na znalost tohoto významu:

Tabulka 7: Znalost významu slova *benefit*.

BENEFIT	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) koncert nebo divadelní vystoupení na dobročinné účely;	19	12	9	8	6	7	8	13	82	44,3
b) příspěvek na neziskové organizace;	4	4	1	0	1	2	1	2	15	8,1
c) nepeněžní odměny poskytované zaměstnancům;	0	2	0	4	5	2	3	3	19	10,3
d) neoprávněná výhoda.	1	0	3	0	0	0	1	0	5	2,7
Bez odpovědi.	13	12	4	12	3	2	11	7	64	34,6

Příbuzné slovo *benefice* bylo zavádějící pro většinu dotazovaných (82, tj. 44,3 %). Celkem 15 žáků (8,1 %) označilo nesprávný význam „*příspěvek na neziskové organizace*“. Správnou odpověď zná pouze 19 (10,3 %) respondentů (viz Tabulka 7). Pokud srovnáme

⁸¹ Srov. S počtem dotazníků bez odpovědi na význam slova *babyboom*.

počet těch, kteří slovo *benefit* nikdy neslyšeli (viz Příloha 4) – 118 (63,8 %), a počet, kteří se nepokusili odpovědět v druhé části dotazníku – 64 (34,6 %), zjistíme, že 29,1 % žáků se snažilo význam tohoto slova tipnout.

BULIMIČKA

Tento výraz se k nám z řečtiny dostal přes latinu. I přes jeho frekventovanost mj. i ve škole 87 (47 %) žáků uvedlo, že ho nikdy neslyšeli (viz Příloha 4), 30 (16,2 %) z celkového počtu 185 ho používá v komunikaci aktivně. V případě slova bulimička se setkáváme s následujícími výsledky (viz Tabulka 8):

Tabulka 8: Znalost významu slova bulimička.

BULIMIČKA	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) rozhodčí, která na buly vhazuje kotouč mezi dva hráče;	5	2	0	1	0	0	0	2	10	5,4
b) dívka studující balet;	2	3	0	0	0	1	0	0	6	3,2
c) žena trpící bulimií;	12	8	15	20	15	10	23	14	117	63,2
d) žena trpící na vředy, bulky na končetinách.	2	1	0	0	0	0	0	1	4	2,2
Bez odpovědi.	16	16	2	3	0	2	1	8	48	26

Ze zmíněných 87 (47 %) žáků si pravděpodobně někteří následně uvědomili, že toto slovo jim není cizí. Celkem 10 (5,4 %) z nich by *bulimička odpískala bully*,⁸² 6 (3,2 %) respondentů si pod tímto pojmem představuje *dívku studující balet*, 4 (2,2 %) respondenti *ženu trpící na bulky*. Dohromady 48 (26 %) dotázaných neodpovědělo. Celkový počet 117 žáků zná správný význam tohoto výrazu.

COMEBACK

Módní z angličtiny přejaté slovo aktivně používá 118 (63,8 %) respondentů (viz Příloha 4), naproti tomu pro 6 (3,3 %) z celkového počtu je *comeback* novým slovníkovým heslem. Na význam tohoto slova odpovídali žáci 2. stupně ZŠ následovně (viz Tabulka 9):

⁸² Neuvažujeme však, že by bulimička mohla mít funkci rozhodčí.

Tabulka 9: Znalost významu slova *comeback*.

COMEBACK	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) telenovela;	5	5	6	7	4	4	3	4	38	20,5
b) návrat;	32	25	8	16	10	9	20	21	141	76,2
c) obrázkové seriály;	0	0	2	0	0	0	0	0	2	1,1
d) pozadí obrazu, zátiší.	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,5
Bez odpovědi.	0	0	1	1	0	0	1	0	3	1,6

Pro 38 (20,5 %) dotázaných znamená *comeback* totéž co *telenovela*. Zanedbatelné počty volili jiné nesprávné odpovědi (*obrázkové seriály* – 1,1%; *pozadí obrazu, zátiší* – 0,5 %). Celkem 3 (1,6 %) žákům nevyhovovala žádná varianta. Ve 141 (76,2 %) případech byla zvolena správná možnost odpovědi, *návrat*.

DEALER

Určení významu dalšího z anglicismů v dotazníku nebylo problémem pro 132 (71,3 %) žáků. V první části (viz Příloha 4) odpovědělo 50 (27 %) respondentů, že toto slovo nezná a nepatří ani do jejich pasivní slovní zásoby. Celkem 15 (8,1 %) z nich však na otázku z druhé části dotazníku neodpovědělo.

Tabulka 10: Znalost významu slova *dealer*.

DEALER	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) osoba, která zprostředkovává prodej určitého zboží;	18	18	10	18	13	11	22	22	132	71,3
b) osoba, která užívá drogy a jiné omamné látky;	10	6	3	4	2	1	2	3	31	16,8
c) hanlivé oslovení hloupé osoby, nadávka;	2	0	0	0	0	0	0	0	2	1,1
d) řidič nákladního automobilu.	2	1	2	0	0	0	0	0	5	2,7
Bez odpovědi.	5	5	2	2	0	1	0	0	15	8,1

Jak můžeme vidět v Tabulce 10, celkem 31 (16,8 %) osob se zmýlilo v odpovědi „*osoba, která užívá drogy a jiné omamné látky*“. Slovo *dealer* by 2 (1,1 %) žáci použili jako *nadávku*, 5 (2,7 %) žáků si pod tímto pojmem představí *řidiče nákladního automobilu*.

EVENTUALITA

Výsledky znalostí tohoto slova francouzského původu jsou zajímavé především tím, že 120 (64,9 %) respondentů uvedlo, že ho vůbec nezná (viz Příloha 4). Přesto neodpovědělo na význam tohoto výrazu jen 80 (43,2 %) z nich. Pro 34 (18,4 %) dotázaných je *eventualita jedinečná událost*. Celkem 4 (2,2 %) žáci si toto slovo zaměnili s *evidencí* a 9 (4,9 %) žáků s *evolucí*.⁸³ Správně odpovědělo 58 (31,3 %) respondentů (viz Tabulka 11).

Tabulka 11: Znalost významu slova *eventualita*.

EVENTUALITA	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) možný případ, možnost;	16	5	7	3	6	4	8	9	58	31,3
b) jedinečná událost;	5	6	1	7	6	1	3	5	34	18,4
c) vedení záznamů o něčem, vedení seznamů;	2	0	0	0	0	2	0	0	4	2,2
d) vývoj jako proces postupného zdokonalování života.	2	1	0	2	0	1	0	3	9	4,9
Bez odpovědi.	12	18	9	12	3	5	13	8	80	43,2

FEELING

Přestože se všichni dotazovaní učí angličtinu, s určováním významů nedávno přejatých slov z tohoto jazyka měli potíže. I tím, že neoznačili žádnou odpověď, v tomto případě 100 (54,1 %) respondentů, jsme získali přehled o jejich znalostech cizích slov. V první části dotazníku uvedlo dokonce 124 (67 %) žáků, že *feeling* neneznají. Z Tabulky 12 jsou zřejmé další odpovědi:

Tabulka 12: Znalost významu slova *feeling*

FEELING	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) odstraňování odumřelých buněk z povrchu pokožky;	4	3	4	4	2	3	4	2	26	14,1
b) strojenost, nepřirozenost;	0	1	2	0	2	1	0	0	6	3,2
c) nárůst trestné činnosti za určité období;	0	1	0	0	0	0	0	2	3	1,6
d) cítění, cit pro určitý druh hudby.	9	6	1	5	7	4	8	10	50	27
Bez odpovědi.	24	19	10	15	4	5	12	11	100	54,1

Feeling dle Přílohy 4 je součástí aktivní či pasivní slovní zásoby 61 (33 %) dotázaných, avšak pouze 50 (27 %) z nich zná správný význam tohoto výrazu (viz Tabulka 12). Celkem

⁸³ Jejich významy byly mezi možnostmi odpovědi.

26 (14,1 %) žáků by se pokusilo *feelingem odstraňovat odumřelé buňky z pokožky*. Odpověď „*strojenost, nepřírozenost*“ využilo 6 žáků (3,2 %). Pod tímto slovem si 3 (1,6 %) chlapci představí *nárůst trestné činnosti za určité období*.

FREE

Populárnějšímu anglickému slovo byly přiřazeny kromě správné odpovědi ve 117 (63,2 %) případech i odpovědi nesprávné (viz Tabulka 13):

Tabulka 13: Znalost významu slova *free*.

FREE	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) moderní způsob oblékání;	2	2	1	3	2	1	0	1	12	6,5
b) volný, nespoutaný společenskými pravidly a zvyky;	18	15	9	11	12	9	22	21	117	63,2
c) výprodej zboží za nízké ceny;	2	3	1	2	0	0	0	0	8	4,3
d) nelegální způsob stahování z internetu.	3	5	1	6	1	2	1	2	21	11,4
Bez odpovědi.	12	5	5	2	0	1	1	1	27	14,6

Při stahování souborů nebo programů z internetu se *free* často vyskytuje u odkazů na konkrétní stránky. Tento výraz však není synonymem pro *nelegální způsob stahování z internetu*, jak se domnívá 21 (11,4 %) respondentů. Rovněž slovo *free* neoznačuje *moderní způsob oblékání* (12 odpovědí, 6,5 %). *Výprodej zboží za nízké ceny* zmátlo 8 (4,3 %) žáků. V první části dotazníku uvedlo 35 (18,9 %) dotázaných, že slovo *free* neznají, 27 (14,6 %) z nich se v druhé části nepokusilo o výběr odpovědi.

GAMBLER

Výsledky odpovědí na otázku, jaký význam má slovo *gambler*, jsou následující (viz Tabulka 14):

Tabulka 14: Znalost významu slova *gambler*.

GAMBLER	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) rozhodující podání v tenisové hře, v gamu;	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,5
b) člověk, nevládající krizové situace, nestálý člověk;	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0,5
c) osoba, která vytváří nebo zdokonaluje počítačové hry;	3	6	2	3	2	1	0	1	18	9,7
d) hráč hazardních her chorobně na nich závislý.	23	19	8	16	13	11	24	20	134	72,4
Bez odpovědi.	10	5	7	4	0	1	0	4	31	16,8

V první části dotazníku odpovědělo 138 (74,6 %) respondentů, že se v jejich slovníku tento anglický výraz vyskytuje, avšak 134 (72,4 %) respondentů zná jeho správný význam. Pro 47 (25,4 %) žáků bylo slovo *gambler* nové (viz Příloha 4), 31 (16,8 %) žáků nevybralo žádnou ze čtyř odpovědí (viz Tabulka 14). *Gamblera jako osobu, která vytváří nebo zdokonaluje hry, si představuje 18 (9,7 %) dotazovaných.*

GHETTO

Hebrejský⁸⁴ výraz *ghetto* je velmi frekventovaný nejen v tématice světových válek. V Tabulce 15 lze rozpoznat rozdíl znalostí nižších (6., 7.) a vyšších ročníků (8., 9.) více než u jiných cizích slov.⁸⁵

Tabulka 15: Znalost významu slova *ghetto*.

GHETTO	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) pohyb ruky, něco vyjadřující posunek;	2	4	1	0	2	1	0	1	11	5,9
b) oddělená městská čtvrť, jiná komunita;	6	6	3	13	7	6	16	19	76	41,1
c) koncentrační tábor;	5	6	1	1	5	4	2	4	28	15,1
d) v hudebním názvosloví – přísně, přesně.	2	2	0	1	0	0	1	0	6	3,2
Bez odpovědi.	22	12	12	9	1	2	5	1	64	34,6

*Koncentrační tábor a ghetto není totéž, přestože se týká stejného období našich dějin, 28 (15,1 %) žáků však tyto pojmy zaměňuje. Zřejmě nepozorností způsobilo svůj omyl dalších 11 (5,9 %) dotazovaných, když označilo jako význam *ghetta* „pohyb ruky, něco vyjadřující posunek“. Celkem 6 (3,2 %) respondentům toto slovo připomíná *hudební termín*, 114 (61,6 %) žákům nebyl tento výraz první části otázek povědomý (viz Příloha 4). Bez odpovědi na význam bylo tentokrát 64 (34,6 %) dotazníků, převážná většina ze 6. a 7. ročníků.*

IMPROVIZOVAT

Původem italské slovo patří do aktivní zásoby 119 (64,3 %) žáků, do pasivní 47 (25,4 %) žáků. Význam však určilo správně 142 (76,8 %) dotázaných. Když *improvizuje* 17 (9,2 %) respondentů, nevědí, že *nenapodobují, nekopírují. Improvizováním sice můžeme budít*

⁸⁴ Dle Rejzka hebrejský výraz, dle Martincové italský.

⁸⁵ V závislosti na probíranou tematiku v Dějepise.

pozornost nebo vyvolat zájem, pro 9 (4,9 %) žáků je možnost za a) významem tohoto přejatého výrazu (viz Tabulka 16). Slovo *improvizovat* nezná 19 (10,3 %) dotázaných (viz Příloha 4), 16 (8,6 %) dotázaných se nepokusilo odpovědět na jeho význam.

Tabulka 16: Znalost významu slova *improvizovat*.

IMPROVIZOVAT	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) budít pozornost, vyvolávat zájem;	2	1	2	2	0	0	0	2	9	4,9
b) vzbuzovat úctu;	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0,5
c) tvořit bez přípravy;	31	22	11	12	13	12	21	20	142	76,8
d) napodobovat, kopírovat.	2	2	1	7	1	1	2	1	17	9,2
Bez odpovědi.	2	5	2	3	1	0	1	2	16	8,6

JOINT

Z angličtiny pocházející výraz *joint* nesprávně používá 47 (25,4 %) respondentů jako synonymum k *marihuaně*. *Marihuanu* a jiné drogy zabalené do tvaru cigarety jako *joint* správně označuje 111 (60 %) dotázaných. *Joystick* se zkoumaným slovem zaměnilo 7 (3,8 %) žáků z nižších ročníků. Celkem 5 (2,7 %) dívek by si zašlo na *joint* jako na *skleničku tvrdého alkoholu*. Výraz *joint* nezná 24 (13 %) respondentů (viz Příloha 4), 15 (8,1 %) respondentů si s jeho významem nevědělo rady (viz Tabulka 17).

Tabulka 17: Znalost významu slova *joint*.

JOINT	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) marihuana;	14	7	6	4	7	2	2	5	47	25,4
b) ovladač na počítačové hry nebo playstation;	3	2	1	1	0	0	0	0	7	3,8
c) dávka drogy v podobě cigarety;	9	17	8	18	7	11	22	19	111	60
d) sklenička tvrdého alkoholu, „panák“.	4	0	1	0	0	0	0	0	5	2,7
Bez odpovědi.	7	4	1	1	1	0	0	1	15	8,1

LIPOSUKCE

Tento výraz patří mezi hojně užívané v oblasti životního stylu, původ jeho části nacházíme v řečtině (*lipos*). Celkem 128 (69,2 %) dotazníků bylo odevzdáno s vyznačením správného významu. *Vrásky* by si nechalo procesem *liposukce* vyhladit 19 (10,3 %) žáků, pro 10 (5,4

%) žáků znamená toto slovo totéž co *navýšení množství tuku v těle*, 3 (1,6 %) žáci si pod tímto pojmem vybaví *cvičení*. Bez odpovědi na tuto otázku bylo 25 (13,5 %) případů (viz Tabulka 18).

Tabulka 18: Znalost významu slova *liposukce*.

LIPOSUKCE	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) vyhlazování vrásek na obličeji	5	5	1	1	1	2	1	3	19	10,3
b) odsávání kožního tuku chirurgickou cestou;	16	17	14	20	10	9	23	19	128	69,2
c) cvičení, které se zaměřuje na zeštíhlení pasu, hýždí a stehen;	2	0	0	1	0	0	0	0	3	1,6
d) navýšení množství tuku v těle.	5	1	0	0	2	0	0	2	10	5,4
Bez odpovědi.	9	7	2	2	2	2	0	1	25	13,5

Z celkových 185 respondentů 32 (17,3 %) výraz *liposukce* nezná. *Liposukce* náleží do aktivní zásoby 45 (24,3 %) dotazovaných, celkem 108 (58,4 %) uvedlo, že je součástí jejich pasivní zásoby (viz Příloha 4).

LOBBING

Jedno z obtížnějších slov, *lobbying*, známe mj. také ze zpravodajství o politickém dění. Žákům dělalo problém vybrat správnou odpověď, především proto, že slovo nikdy neslyšeli (145, tj. 78,4 %). Pouze 8 (4,3 %) z celkového počtu označilo, že výraz *lobbying* používá (viz Příloha 4). Proto většina (105, tj. 56,8 %) dotázaných zvolila možnost neodpovídat, jak vidíme v Tabulce 19:

Tabulka 19: Znalost významu slova *lobbying*.

LOBBING	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) ovlivňování politiků ve prospěch zájmů určitých skupin;	4	2	3	3	5	3	1	8	29	15,7
b) respektování cizích názorů;	0	1	0	1	0	1	0	0	3	1,6
c) zájmy, koníčky;	4	6	2	5	0	0	1	1	19	10,3
d) získávání neoprávněných výhod za úplatek, úplatkářství.	3	4	3	4	4	3	3	5	29	15,7
Bez odpovědi.	26	17	9	11	6	6	19	11	105	56,8

Z této tabulky můžeme vyčíst, že nemalé procento (29, tj. 15,7 %) respondentů zaměňuje zkoumané slovo s tématicky podobným, avšak významově jiným slovem, *korupcí*. Stejný počet žáků odpovědělo správně. V několika případech (19, tj. 10,3 %) byla zvolena i nesprávná možnost „*zájmy, koníčky*“. Celkem 3 (1,6 %) žáci by *lobbovali*, kdyby *respektovali cizí názory*.

LOOK

Anglické slovo *look* nemělo v dotazníku možnost odpovědi „*dívat se*“, protože v češtině je sémanticky posunutá jako *vzhled, vzezření*. Dvě (1,1 %) dívky z 6. ročníku využily možnost připsat význam, jež znají, na volné místo - „*ještě znamená podívej se*“. Správnou odpověď zná 116 (62,7 %) respondentů.

Tabulka 20: Znalost významu slova *look*.

LOOK	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) názor, mínění, úsudek;	2	4	0	1	0	0	0	2	9	4,9
b) módní oblečení;	2	4	0	2	1	0	0	1	10	5,4
c) účes;	2	5	1	3	1	2	2	3	19	10,3
d) vzhled, vzezření.	25	7	12	15	12	11	21	13	116	62,7
Bez odpovědi.	6	10	4	3	1	0	1	6	31	16,8

Přestože 22 (11,9 %) dotázaných uvedlo, že daný výraz neznají (viz Příloha 4), na otázku po jeho významu nedokázalo odpovědět 31 (16,8 %). 19 (10,3 %) špatných odpovědí se objevilo u *účesu*, 10 (5,4 %) odpovědí u *módního oblečení* (viz Tabulka 20). Celkem 9 (4,9 %) žáků za *look* pokládá *názor, mínění, úsudek*.

MENU

Slovo, jež má v češtině dvojí výslovnost, pochází z latiny, k nám se však dostalo přes francouzštinu. *Menu* je velmi frekventovaný internacionalismus, pouze 7 (3,8 %) dotazovaných se s ním nikdy nesetkalo. Patří tedy do slovníku 178 (96,2 %) žáků (viz Příloha 4).

Tabulka 21: Znalost významu slova menu.

MENU	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) hlavní jídlo;	15	8	9	4	6	6	11	10	69	37,3
b) taneční skladba mírného tempa z 18. stol;	1	0	0	1	0	0	0	0	2	1,1
c) nabídka funkcí, úplný oběd;	19	20	7	19	8	7	13	14	107	57,8
d) zapnutí počítače.	1	2	0	0	0	0	0	0	3	1,6
Bez odpovědi.	1	0	1	0	1	0	0	1	4	2,2

Avšak 107 (57,8 %) respondentů zná správný význam, jak vyplývá z Tabulky 21. V 69 (37,3 %) případech byla označena možnost „hlavní jídlo“. Na menu by si za jeho mírného tempa zatančili 2 (1,1 %) žáci, 3 (1,6 %) žáci nižšího ročníku si pod tímto slovem představí zapnutí počítače.

NETIKETA

Znovu se dostáváme k novějšímu slovu, jehož význam by měli znát alespoň uživatelé internetu. Slovní základ *etiketa* pochází ze starofrancouzštiny, *net* z angličtiny. Z dotázaných jej nezná 137 (74,1 %), ale 52 (28,1 %) určilo jeho význam správně (srov. Přílohu 4 a Tabulku 22).

Tabulka 22: Znalost významu slova netiketa.

NETIKETA	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) zásady slušnosti při užívání internetu;	14	5	3	5	8	5	3	9	52	28,1
b) potíštěná samolepka;	2	0	1	2	0	0	1	0	6	3,2
c) polovzdělanost, nedouctví;	0	1	0	1	0	0	2	1	5	2,7
d) nedůtklivý, nepřístupný člověk.	3	5	3	4	4	4	5	7	35	18,9
Bez odpovědi.	18	19	10	12	3	4	13	8	87	47

Nemálo respondentů (87, tj. 47 %) význam výrazu *netiketa* ani neodhadlo. Celkem 35 (18,9 %) špatně odpovídajících by *netiketou* nazvalo *nedůtklivého, nepřístupného člověka*. Zbylé dvě možnosti volilo 11 (5,9 %) žáků, jedním z důvodů volby za b) šesti (3,2 %) z nich mohlo být, že jedno písmenko ve slově přehlédli.

NICKNAME

Snad výjimky se nesetkaly v životě s přezdívkou, vlastní nebo přezdívkou druhých. Větší počet bude těch, kteří se nesetkali s jeho anglickým ekvivalentem, *nickname*. Není tomu tak u mládeže z 2. stupně ZŠ. Někteří sice uvedli v první části dotazníku, že slovo neznají (27, tj. 14,6 %), v druhé části to také potvrdili. Avšak převážná většina těchto žáků (156, tj. 84,3 %) zná správný význam slova. Celkem 13 (7 %) dotazníků zůstalo nezodpovězených, 9 (4,9 %) dotazníků mělo označenou první z možných odpovědí *chráněný název výrobku*. Dohromady 6 (3,2 %) respondentů za *nickname* považuje *značkové zboží*. Odpovědi na tuto položku uvádíme v Tabulce 23:

Tabulka 23: Znalost významu slova *nickname*.

NICKNAME	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) chráněný název výrobku;	0	0	2	2	1	3	0	1	9	4,9
b) značkové zboží;	0	2	2	0	1	0	1	0	6	3,2
c) přezdívka;	34	24	13	21	12	10	20	22	156	84,3
d) firemní značka.	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,5
Bez odpovědi.	3	4	0	0	1	0	3	2	13	7

OUTDOOR

Správný význam tohoto slova zná třetina dotazovaných (61, tj. 33 %), přibližně stejný počet (64, tj. 34,6 %) nevybralo žádnou odpověď. Důvodem mohla být absolutní neznalost tohoto výrazu (68, tj. 36,8 %), kterou zastupuje odpověď *c*) v první části dotazníku (viz Příloha 4).

Tabulka 24: Znalost významu slova *outdoor*.

OUTDOOR	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) ne městský, vesnický;	8	8	4	7	3	5	6	9	50	27
b) mající fantazii, nespoutanou představivost;	2	0	1	0	0	0	0	0	3	1,6
c) specializovaný na náročné přírodní podmínky;	12	10	4	8	6	3	9	9	61	33
d) neformální, kamarádský.	3	0	2	0	1	1	0	0	7	3,8
Bez odpovědi.	12	12	6	9	5	4	9	7	64	34,6

Správný význam slova *outdoor* nezná ani 50 (27 %) žáků, kteří vybrali variantu „*ne městský, vesnický*“. Celkem 6 dívek a 1 chlapec (3,8 %) zvolili za odpověď „*neformální, kamarádský*“. Zbývající 3 (1,6 %) žáci pokládají slovo *outdoor* za možnost „*mající fantazii, nespoutanou představivost*“.

RECYKLACE

Běžně používané slovo dnešní doby nezná 7 (3,8 %) žáků nižších ročníků (viz Příloha 4). I v případě *recyklace* se vyskytly špatné odpovědi, které zobrazuje Tabulka 25. *Znovu využití odpadu* si s cizím slovem *recyklace* správně spojilo 173 (93,5 %) respondentů. Na jeho význam neumělo odpovědět 5 (3,7 %) dotázaných.

Tabulka 25: Znalost významu slova *recyklace*.

RECYKLACE	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) zpracování a úprava textu pro tisk;	0	0	0	1	0	0	0	2	3	1,6
b) jízda na kole;	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0,5
c) přednes básně;	0	0	1	1	0	0	1	0	3	1,6
d) znovu využít např. odpadu.	36	28	15	21	15	12	23	23	173	93,5
Bez odpovědi.	1	1	1	1	0	1	0	0	5	2,7

REMAKE

Anglicismus známý především z oblasti hudby byl novým heslem pro 131 (70,8 %) žáků (viz Příloha 4). Celkem 77 (41,6 %) z nich proto v druhé části dotazníku neodpověděla. Nemálo respondentů 53 (28,6 %) zná špatný význam slova. Někteří z děvčat, ale i chlapců (11, tj. 5,9 %) by *remake* použili v *kosmetice*, jak uvádí Tabulka 26:

Tabulka 26: Znalost významu slova *remake*.

REMAKE	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) obnovení něčeho nefunkčního;	8	7	6	6	4	3	8	11	53	28,6
b) nové zpracování staršího úspěšného díla;	4	3	5	8	4	5	7	8	44	23,8
c) líčidlo;	3	1	0	0	2	2	0	0	8	4,3
d) odličovací krém.	2	0	0	0	0	0	0	1	3	1,6
Bez odpovědi.	20	19	6	10	5	3	9	5	77	41,6

SCOUTING

Nepříliš dobré výsledky přinesl průzkum na význam dalšího původně anglického slova. Bez odpovědi zůstalo 75 (40,5 %) dotazníků, přestože 105 (56,8 %) žáků uvedlo, že výraz *scouting* vůbec nezná (viz Příloha 4). Jistě je možné se v rámci *scoutingu* zapojit do *ochrany přírody*, není to však podmínkou a vůbec ne synonymem, jak se domnívá 54 (29,2 %) dotázaných. Celkem 26 (14,1 %) žáků by provozováním *scoutingu* mělo *sklon riskovat*. Pouze 23 (12,4 %) respondentů by *scoutingem* správně *vyhledávalo nové talenty*. Odpovědi na tuto položku podrobněji popisuje následující tabulka:

Tabulka 27: Znalost významu slova *scouting*.

SCOUTING	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) sklon riskovat;	4	3	2	0	4	3	2	8	26	14,1
b) vyhledávání nových talentů;	1	2	1	1	4	4	5	5	23	12,4
c) ochrana přírody;	11	6	5	12	5	4	5	6	54	29,2
d) vymyšlení námětů pro reklamy.	1	3	2	1	0	0	0	0	7	3,8
Bez odpovědi.	20	16	7	10	2	2	12	6	75	40,5

SINGL

Za špatnými odpověďmi, mj. i na význam tohoto anglicismu, snad stojí nepozornost při četbě. *Singl* se *singulárem* totiž zaměnilo 41 (22,2 %) žáků, se *signálem* pak 5 (2,7 %) žáků a *sigmou* 2 (1,1 %) žáci. Správně četlo a odpovědělo 123 (66,5 %) respondentů. Ve 14 (7,6 %) případech nezvolili žádnou ze čtyř alternativ.

Tabulka 28: Znalost významu slova *singl*

SINGL	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) jednotné číslo;	14	6	1	1	4	2	7	6	41	22,2
b) nahrávka jedné písně, svobodný;	21	17	15	18	11	10	15	16	123	66,5
c) smluvené znamení,	1	2	0	0	0	0	2	0	5	2,7
d) písmeno řecké abecedy.	0	1	0	0	0	0	0	1	2	1,1
Bez odpovědi.	1	4	1	5	0	1	0	2	14	7,6

V první části dotazníku jsme se dověděli, že *singl* aktivně používá 89 (48,1 %) a pasivně 69 (37,3 %) žáků. To znamená, že 35 (18,9 %) z nich toto slovo používá nebo slyší ve špatném kontextu.

SOFTWARE

S určením významu tohoto slova nemělo problém 159 (86 %) respondentů. Vyskytly se však i případy, kdy jako *software* byl označen *jemně pletený svetr* (6, tj. 3,2 %). Hardware, resp. *klávesnici, myš a monitor se softwarem* si plete 13 (7 %) žáků, *softball* zmátl 2 (1,1 %) žáky, 5 (2,7 %) žáků svou odpověď nezaznamenalo. Celkem 11 (5,9 %) respondentů v první části otázek uvedlo, že výraz neznají (viz Příloha 4). Přehled odpovědí zobrazuje Tabulka 29:

Tabulka 29: Znalost významu slova *software*.

SOFTWARE	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) jemně pletený svetr;	0	2	0	2	1	0	0	1	6	3,2
b) klávesnice, myš a monitor počítače;	3	3	2	2	1	0	2	0	13	7
c) programové vybavení počítače;	33	22	14	19	13	13	21	24	159	86
d) pátkovací hra vzniklá z baseballu.	0	1	1	0	0	0	0	0	2	1,1
Bez odpovědi.	1	2	0	1	0	0	1	0	5	2,7

TALK-SHOW

V poslední době jsou tyto pořady velmi hojné, pro 51 (27,6 %) dotázaných však neznámý pojem (viz Příloha 4). V části dotazníku, v níž jsme se ptali, který význam je správný, si na něj vzpomnělo 146 (78,9 %) žáků (viz Tabulka 30).

Tabulka 30: Znalost významu slova *talk-show*

TALK-SHOW	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) rozhlasový nebo televizní pořad, jehož součástí je rozhovor s významným hostem;	33	19	13	19	14	10	18	20	146	78,9
b) televizní reklama se známou osobností, hercem, fotbalistou, zpěvačkou apod.;	1	1	0	0	0	0	2	0	4	2,2
c) televizní seriál odehrávající se zpravidla jen v několika místnostech, situační komedie;	0	2	1	0	1	1	2	1	8	4,3
d) pořad vysílaný pouze v nočních hodinách.	2	0	1	0	0	0	2	0	5	2,7
Bez odpovědi.	1	8	2	5	0	2	0	4	22	11,9

Celkem 8 (4,3 %) respondentů by se dívalo na *televizní seriál*, 4 (2,2 %) žáci si pod tímto názvem představí *televizní reklamu se známou osobností*. V 5 (2,7 %) případech byla zvolena možnost „*pořad vysílaný pouze v nočních hodinách*“, ve 22 (11,9 %) případech však žádná.

UNISEX

Součástí globalizace a modernizace světa je i sjednocení ženské a mužské stránky například formou výroby *unisex* oblečení, parfémů atd. Internacionalismus *unisex* je nový pro 122 (65,9 %) dotázaných (viz Příloha 4). Tabulka 31 popisuje odpovědi mládeže 2. stupně ZŠ na tuto položku:

Tabulka 31: Znalost významu slova *unisex*.

UNISEX	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) obchod s erotickým zbožím;	3	8	1	8	2	4	3	4	33	17,8
b) skladba pro šest nástrojů;	1	3	0	1	0	1	0	2	8	4,3
c) sexuální výchova vyučovaná na univerzitách;	8	7	2	3	4	2	1	2	29	15,7
d) nerozlišitelnost mužského a ženského oblečení, účesů apod.	6	2	6	4	7	3	12	10	50	27
Bez odpovědi.	19	10	8	8	2	3	8	7	65	35,1

Správnou možnost zvolilo 50 (27 %) respondentů, 33 (17,8 %) z celkového počtu označilo *obchod s erotickým zbožím*. Celkem 29 (15,7 %) žáků by chodilo na *výuku unisexu* na *univerzitu*, 8 (4,3 %) žáků by *unisex* hledalo v *notách pro sexteto*. Bez odpovědi na tuto položku bylo odevzdáno 65 (35,1 %) dotazníků.

UNISONO

Pojem z hudebního názvosloví pochází z italtštiny, lze ho považovat za internacionalismus. Přestože jsme předpokládali znalost tohoto slova u více jak poloviny žáků, 152 (82,2 %) ze všech 185 žáků *unisono* nikdy neslyšelo. V druhé části dotazníku neodpovědělo 108 (58,4 %) respondentů. Celkem 21 (11,4 %) dotázaných označilo možnost „*současně, zároveň, ve stejnou dobu*“, 12 (6,5 %) dotázaných přiřadilo k tomuto výrazu „*podobně, obdobně*“. Správný význam slova zná 42 (22,7 %) dotazovaných (viz Tabulka 32):

Tabulka 32: Znalost významu slova *unisono*.

UNISONO	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) naléhavě, důrazně, důtklivě;	0	1	0	1	0	0	0	0	2	1,1
b) jednohlasně;	9	4	4	3	5	4	5	8	42	22,7
c) podobně, obdobně;	4	1	0	2	1	2	0	2	12	6,5
d) současně, zároveň, ve stejnou dobu.	3	2	2	3	2	4	3	2	21	11,4
Bez odpovědi.	21	22	11	15	7	3	16	13	108	58,4

WORKHOLIK

Člověka, který má neustálou potřebu pracovat, stejně jako 118 (63,8 %) dotazovaných nazýváme *workholikem*. S *alkoholikiem* ho v dotaznících zaměnilo 39 (21,1 %) žáků. Celkem 26 (14,1 %) respondentů si nevědělo s tímto slovem rady, jak můžeme vidět v Tabulce 33:

Tabulka 33: Znalost významu slova *workholik*.

WORKHOLIK	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník		celkem	
	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	Počet	%
a) osoba závislá na pití opojných lihových nápojů;	13	9	2	7	1	1	2	4	39	21,1
b) člověk, který má neustálou potřebu pracovat;	19	10	12	11	13	12	22	19	118	63,8
c) pracovní seminář, kurz, konference;	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0,5
c) vedoucí pracovník podniku, organizátor práce.	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0,5
Bez odpovědi.	5	9	3	6	1	0	0	2	26	14,1

Zajímavý je počet dotázaných, kteří k otázce v první části dotazníku uvedli, že *workholik* je pro ně slovo neznámé. Těchto případů se vyskytlo 75 (40,5 %).

6.2.2 Výsledky výzkumu

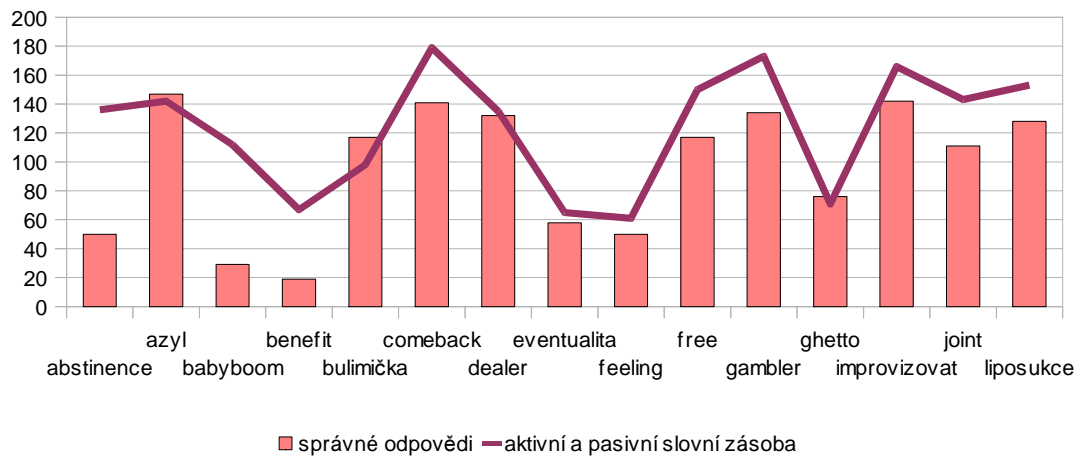
Pro lepší přehled srovnáme počet správných odpovědí jednotlivých slov pomocí grafů na další straně:

Graf 1 znázorňuje poměr mezi znalostí konkrétních patnácti přejatých slov a znalostí jejich významu. Na Grafu 2 vidíme srovnání těchto dvou vědomostí žáků 2. stupně ZŠ u dalších 15 konkrétních slov. Hodnoty křivky odpovídají počtu respondentů, již v první části dotazníku uvedli, že dané slovo znají, tedy je součástí jejich aktivní nebo pasivní zásoby. Sloupce Grafu 1 i Grafu 2 zobrazují počet správných odpovědí z druhé části dotazníku, v níž jsme se ptali, jaký význam to které slovo nese.

Jak vyplývá z uvedených grafů i tabulek, ne všem slovům, která žáci někdy slyšeli, také rozumí. Setkáváme se zde s výsledky, které naznačují malou znalost významů cizích slov. V případě, že se křivka v grafu nachází nad sloupcem a nemají tedy společný průsečík, konkrétní slovo je sice těmito dotazovanými užíváno, ale některými špatně pochopeno. Ze všech uvedeme více užívané, např. *comeback*, *free*, *gambler*, *joint*, *look*, *menu*. Avšak výjimky druhého typu (žáci slovo neznají, ale správně vybrali jeho význam), jsou také zajímavé, např. *bulimička*, *netiketa*, *unisono*.

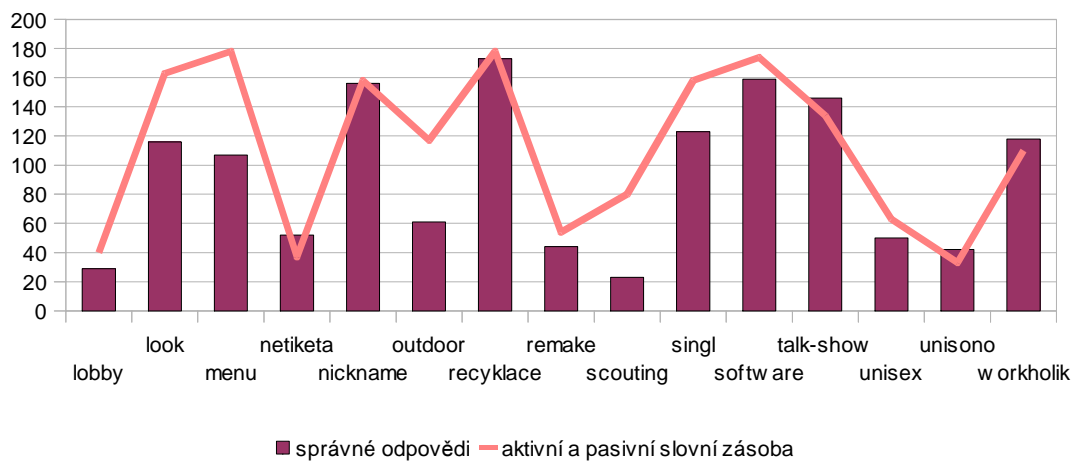
Graf 1: Slovní zásoba vs. znalost významu.

Graf 1

Graf 2: Slovní zásoba vs. znalost významu.

Graf 2

Znalosti žáků druhého stupně se velmi lišily slovo od slova, rovněž každému ročníku vyhovovaly výrazy jiné. Pro ilustraci výsledků v jednotlivých skupinách respondentů uvádíme tabulku (viz Tabulka 34) s příklady výrazů, jejichž význam zná nejvíce a kterých nejméně z dotázaných osob.

Tabulka 34: Slova s největším a nejmenším počet správných odpovědí.

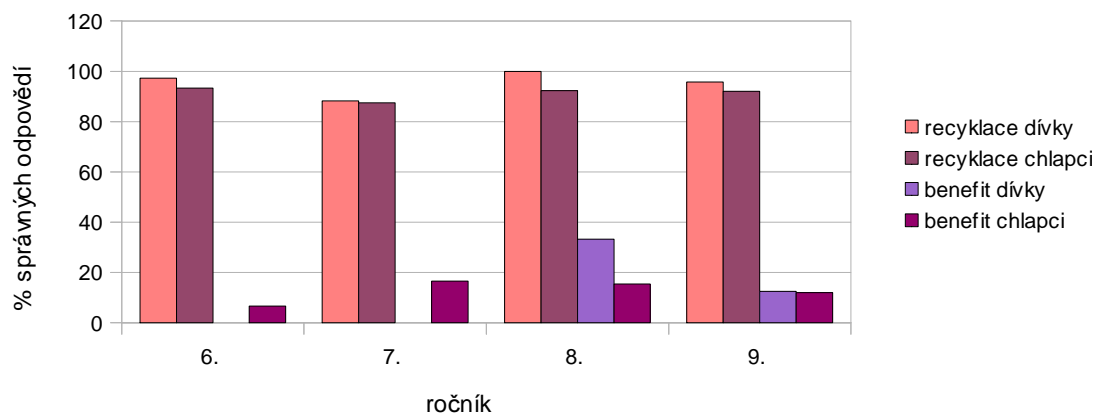
ROČNÍK	D/CH (100%)	NEJVĚTŠÍ POČET SPRÁVNÝCH ODPOVĚDÍ	NEJMENŠÍ POČET SPRÁVNÝCH ODPOVĚDÍ.
6.	Dívky (37)	Recyklace (97,3 %), nickname (91,9 %), software (89,2 %), talkshow (89,2 %), comeback (86,5 %).	Benefit (0,0 %), scouting (2,7 %), babyboom (10,8 %), lobbying (10,8 %), remake (10,8 %).
	Chlapci (30)	Recyklace (93,3 %), comeback (83,3 %), nickname (80 %), improvizovat (73,3 %), software (73,3 %).	Benefit (6,7 %), lobbying (6,7 %), scouting (6,7 %), unisex (6,7 %), remake (10 %).
7.	Dívky (17)	Bulimička (88,2 %), recyklace (88,2 %), singl (88,2 %), liposukce (46,7 %), software (46,7 %).	Benefit (0,0 %), babyboom (5,8 %), feeling (5,8 %), scouting (5,8 %), ghetto, lobbying, netiketa (17,6 %).
	Chlapci (24)	Nickname (87,5 %), recyklace (87,5 %), bulimička (83,3 %), liposukce (83,3 %), menu, software, talk-show (79,2 %).	Scouting (4,2 %), eventualita (12,5 %), lobbying (12,5 %), unisono (12,5 %), benefit, unisex (16,6 %).
8.	Dívky (15)	Bulimička (100 %), recyklace (100 %), talk-show (93,3 %), dealer, gambler, improvizovat, software, workholik (86,6 %).	Remake (26,6 %), scouting (26,6 %), babyboom, benefit, lobbying, unisono (33,3 %).
	Chlapci (13)	Software (100 %), azyl (92,3 %), improvizovat (92,3 %), recyklace (92,3 %), workholik (92,3 %).	Benefit (15,4 %), babyboom (20 %), lobby (20%), outdoor (20 %), unisex (20 %).
9.	Dívky (24)	Gambler (100 %), bulimička (95,8 %), liposukce (95,8 %), recyklace (95,8 %), azyl, dealer, free, joint, workholik (91,7 %).	Lobbying (4,2%), babyboom (12,5 %), benefit (12,5 %), netiketa (12,5 %), scouting, unisono (20,8 %).
	Chlapci (25)	Azyl (96 %), software (96 %), recyklace (92 %), dealer (88 %), nickname (88 %).	Benefit (12 %), scouting (20 %), babyboom (28 %), lobbying, remake, unisono (32 %).

V každé výše zmíněné skupině žáků se objevila slova, která znala většina, rovněž slova, jejichž význam zná nízké procento respondentů. *Recyklace* (viz Graf 3) jako ukázka první kategorie slov se vyskytla u všech tříd, následuje *software*, *dealer*, *nickname*, *bulimička* aj. Z kategorie méně známých slov zmíníme na prvním místě *benefit* (viz Graf 3), dále *babyboom*, *lobby*, *scouting*, *remake*, *unisex*.

Jak vidíme na příkladu dvou slov v grafu, mezi znalostí významu jsou markantní rozdíly. Nejenom mladí lidé používají velké množství slov a přitom jim nerozumí. Ale také dospělí a vysoce postavení lidé často nevědí, že zaměňují více pojmů. V takových situacích dochází k faux pas.

Graf 3: Recyklace a benefit.

Graf 3

7 Závěry pro pedagogickou praxi

Cizí slova se vyskytují v každém oboru, žáci na základní škole se setkávají s cizojazyčnými termíny ve všech vyučovacích předmětech. Předpokladem porozumění dané látky je také prozumnění odborným termínům. Ve výuce českého jazyka je však možné věnovat se kromě odborné terminologie cizím slovům podrobněji. Jde nám především o to, aby žáci znali význam slov, která používají, aby je uměli zapojit do větné struktury.

Uvádíme náměty na procvičení cizích slov:

- Zamyslete se nad důležitostí cizích slov ve vaší slovní zásobě. Vytvořte myšlenkovou mapu.
- Pokuste se vyjmenovat co největší počet cizích slov a rozdělte je na slova, jejichž význam znáte, a na slova, kterým nerozumíte, nevíte co znamenají, ale už jste je někdy slyšeli. Následně ve slovníku cizích slov najděte význam těchto slov.
- Vytvořte od každého slova tři slova příbuzná:

Příklad

- *anorexie*
- *skener*
- *hip-hop*
- *recyklace*
- *imitovat*
- *e-mail*
- Napište, z kterých jazyků pochází tato slova:
 - *capuccino*
 - *foyer*
 - *tango*
 - *cool*
 - *grand prix*
 - *abstinence*

Ověřte své odpovědi v etymologickém slovníku.

Uvedená cvičení jsou jen příklady využití cizích slov ve výuce českého jazyka. Žáci se mohou zamyslet nad tím, zda cizí slova používat a kdy je používat.

Závěr

Cíl bakalářské práce byl splněn.

V první kapitole *teoretické části* jsme se věnovali složení slovní zásoby, jádru a periférii slovní zásoby. Rozlišili jsme slova jádrová slova podle původu, ve stručnosti jsme pojednali o slovnících, kterými česká lexikografie disponuje. Dále jsme rozdělili slova do vrstev podle příznaků. Zmínili jsme se také o způsobech obohacování slovní zásoby.

Druhou kapitolu jsme zaměřili na slova přejatá. Věnovali jsme se přizpůsobení cizích slov, stáří přjetí. Dále také jazykům, z kterých byla slova v historii české slovní zásoby přejímána. Rovněž jsme se zabývali funkcí cizích pojmenování a vývojem přejímání cizích slov.

V třetí kapitole jsme krátce pojednali o vývojových tendencích současné české slovní zásoby, z nichž jsme podrobněji popsali internacionalizaci, jako nejvýraznější tendenci v posledních dvou desetiletích.

Čtvrtou kapitolu jsme věnovali mluvě dnešní mládeže, zmínili jsme se o hlavních rysech lexikonu této věkové kategorie. Vymezili jsme zdroje slov, mezi než patří četba, internet apod.

V praktické části bakalářské práce jsme provedli předvýzkum metodou rozhovoru se vzorkem respondentů, následně proběhl výzkum formou dotazníkové šetření. Dotazníky byly zaměřeny na třicet konkrétních slov cizího původu. Zjišťovali jsme, zda daná slova žáci 2. stupně ZŠ znají, zda je používají a zda rozumějí jejich významům. Výzkum ukázal, že slovům, která žáci znají, ne vždycky rozumí a ne vždy je správně používají.

Sedmá kapitola nabízí náměty na cvičení znalosti cizích slov ve výuce českého jazyka.

Bakalářská práce by mohla být přínosem zejména pedagogům v jejich praxi, ale také studentům, jako dílčí část studijního materiálu z lexikografie.

Literatura:

- Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0524-2
- BEČKA, J.V. *Slovo jeho význam a užití*. Praha: SPN, 1970, 111 s. ISBN nevedeno
- BEČKA, J.V. Úvod. In: HOLUB, J. - LYER, S. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem ke slovům kulturním a cizím*. 2.vyd. Praha: SPN, 1978. s 7-14. ISBN nevedeno.
- BLATNÁ, R. K procesu přejímání slov. In: *Čeština – univerzália a specifika 2*. Brno: MU, 2000, s. 85-91. ISBN 80-210-2262-0.
- BOZDĚCHOVÁ, I. Vliv angličtiny na češtinu. In: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997. s. 271-279. ISBN 80-200-0617-6
- ČECHOVÁ M. a kol. *Současná česká stylistika*. 1. Vyd. Praha: ISV nakladatelství, 2003, 324 s. ISBN 80-86642-00-3.
- ČERNÝ J. *Úvod do studia jazyka*. 1.vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 248 s. ISBN 80-85839-24-5.
- DANEŠ, F. Jak jsou utvářena česká slova. In: *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963, s. 64-75. ISBN nevedeno
- FILIPEC, J. - ČERMÁK, F. *Česká lexikologie*. 1.vyd. Praha: Academia, 1985, 284 s. ISBN nevedeno.
- HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, n.p. 1980, 215 s. ISBN nevedeno
- HAVRÁNEK, B. Cizí jazyk a „cizí“ slova. In: *Slovo a slovesnost*, ročník IV. Praha: Melantrich 1938, ISBN nevedeno.
- HAVRÁNEK, B. - JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice*. 6. vyd. Praha: SPN, 1988, 568 s. ISBN nevedeno.
- HELCL, M. Slovní zásoba češtiny a její změny. In: *O češtině pro Čechy: jazyková příručka*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1963. s. 41-63. ISBN nevedeno
- HOFFMANOVÁ, J. Vyjadřování současných mladých lidí: autenticita a literární stylizace. In: *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století*. Ostrava: OU, 2001. s. 93-102. ISBN 80-7042-587-3.
- HUBÁČEK, J. K vývojovým tendencím současné české slovní zásoby. In: *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století*. Ostrava: OU, 2001. s 107-112. ISBN 80-7042-587-3.
- JODASOVÁ, H. Anglicismy v současné pedagogické terminologii. In: *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století*. Ostrava: OU, 2001.s. 129-135. ISBN 80-7042-587-3.
- KOCOUREK, V. *Cizí slova (nejen) pro děti*. 1.vyd. Ježek, 2001. 304 s. ISBN: 80-

85996-33-2.

LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 3. vyd. Olomouc: UP, 2009. 202 s. ISBN 978-80-244-2309-8

LOTKO, E. *Srovnávací a bohemistické studie*. 1. vyd. Olomouc: UP, 2008. 312 s. ISBN 978-80-244-2201-5.

MARTINCOVÁ, O. *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů* 1. Praha: Academia, 2004. 356 s. ISBN 80-200-0640-0.

Příruční mluvnice češtiny. 799 s. ISBN 80-7106-134-4.

POŠTOLKOVÁ, B. *Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny*. 1.vyd. Praha: Academia, 1984, 123 s. ISBN neuvedeno.

REJZEK, J. *Český etymologický slovník*. Voznice: LEDA, 2001, 752 s. ISBN 80-85927-85-3.

SGALL, P. Volnost jako univerzální vlastnost jazyka. In: *Čeština – univerzálie a specifika* 3. Brno: MU, 2001. s.

Slovník spisovné češtiny úro školou a veřejnost, 2. vyd. Academia, Praha 1994.

SVOBODOVÁ, D. *Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: mezi módností a standardem*. 1. vyd. Ostrava: PdF OU, 2009. 167 s. ISBN 978-80-7368-732-8

SVOBODOVÁ, D. Lexikální prostředky cizího původu v časopisech pro mládež z hlediska postojů cílové skupiny. In: *Jazyky v kontaktu/Jazyky v konfliktu a evropský prostor*. Olomouc: UP, 2005, s. 273-311.

SVOBODOVÁ, D. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1.vyd. Ostrava: PdF OU, 2007. 141 s. ISBN 978-80-7368-308-5

ŠMILAUER, V. *Nauka o českém jazyku*. 4. vyd. Praha: SPN, 1979. ISBN neuvedeno

Internetové zdroje:

JECHOVÁ, K. Lexikální jednotky v mluvě současné české mládeže. *Konference Čeština – jazyk slovanský*, 2009 [online]. [cit. 2011-06-20]. Dostupné na <<http://konference.osu.cz/cestina/dok/2009/jechova-katerina.pdf>> .

LOTKO, E. *Trendy ve slovní zásobě dnešní češtiny*. Handout. [online]. [cit.2011-06-13]. Dostupné na <www.kb-old.upol.cz/data/soubor_kb_597.doc>.

ERBAN, K. Proč užíváme cizích slov. *Naše řeč* 2-3, ročník 21, 1937 [online]. [cit. 2011-06-20]. Dostupné na <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3149>>.

Přílohy

Příloha 1

Slova užitá v úvodním průzkumu:

- Absence – abstinence – asymetrie – absolvovat – arboretum,
- azyl – absolutní – agent – afektovaný – absurdní,
- babyboom – babybox – balada – background – bagatelizovat,
- bulimička – butik – burza – bulvár – byznys,
- benefit – benefice – benevolence – bariéra – byrokracie,
- comeback – cenzura – ceremoniál – certifikát – ratifikace,
- dealer – deficit – degradace – debata – devalvace,
- eventualita – evakuace – emigrace – evidence – internet,
- feeling – peeling – fibrilace – fikce – brífink,
- free – formulace – frekvence – frustrace – ilustrace,
- gambler – garda – girlanda – gurmán – gangster,
- ghetto – gesto – hattrick – hazard – koncentrace,
- improvizace – impotence – charakterizovat – imitace – animace,
- joint – joystick – kalkulovat – kandidát – job,
- liposukce – lifting – labilní – likvidovat – korektura,
- lobbying – korupce – logika – logopedie – hobby,
- look – image – face-to-face – light – idol,
- menu – mediální – meditovat – menuet – mentální,
- netiketa – etiketa – etnikum – nominace – tonikum,
- nickname – nikotin – pikantní – zprofanovat – profitovat,
- outdoor – outsider – okupace – ofsajd – fair trade,
- recyklace – cyklus – reinkarnace – recepce – sublimace,
- remake – make-up – reflex – ruinovat – reparace,
- scouting – satira – skipas – simulant – segment,
- singl – singulár – signál – sekce – slide,
- talk-show – sitcom – tabu – talent – know-how,
- unisex – unisono – forte – familiární – frapé,
- tolerance – ignorace – alkoholik – transakce – sensiblní,
- ventilace – software – hardware – laptop – zipovat,
- variabilní – unikát – ultrazvuk – vizuální – vegetace.

Dotazník

V úvodu dotazníku zakroužkujte nebo jinak viditelně označte Vaši odpověď.

zakroužkujte:

1. Do které třídy chodíš? a) do 6. třídy, b) do 7. třídy, c) do 8. třídy, d) do 9. třídy.
3. Jsi dívka nebo chlapec? a) dívka, b) chlapec.
4. Který jazyk se učíš? a) angličtinu, b) němčinu, c) francouzštinu, d) španělštinu,
e) jiný jazyk.....
5. Kolik hodin denně trávíš na počítači?.....
6. Čteš noviny nebo časopisy? Jaké? a) ano.....
b) ne,
c) občas.....

Dotazník - 1. část

V následující části, prosím, zakroužkujte jednu odpověď.

Za a) jestli slovo používáte, a to i v případě, že neznáte přesný význam nebo ho používáte špatně.

Za b) odpovídejte tehdy, jestliže jste slovo (nebo jeho jiný tvar – př. lobbing-lobovat) už někdy slyšeli, ale vy sami ho v komunikaci nepoužíváte.

Za c) označte, pokud slovo vidíte/slyšíte poprvé.

Za možností c) jsou tečky pro odpověď, z jakého jazyka to které slovo pochází.

Jazyky na výběr:

Angličtina – němčina – francouzština – latina – italština – řečtina.

Slovo....

pochází z

Abstinence	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Azyl	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Babyboom	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Benefit	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Bulimická	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Comeback	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.

Dealer	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Eventualita	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Feeling	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Free	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Gambler	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Ghetto	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Improvizace	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Joint	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Liposukce	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Lobbing	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Look	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Menu	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Netiketa	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Nickname	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Outdoor	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Recyklace	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Remake	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Scouting	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Singl	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Software	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Talk-show	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Unisex	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Unisono	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.
Workholik	a) používám	b) znám, ale nepoužívám	c) neznám.

Dotazník – 2. část

K zadaným slovům přiřad'te správný význam.

(Pokud znáte ještě jiný význam, MŮŽETE jej napsat na prázdné místo vedle odpovědí.)

- **Abstinence**

- a) nepřítomnost v zaměstnání, ve škole apod., ztráta vědomí;
- b) zdržování se nějakých požitků (pití alkoholu, kouření apod);
- c) pochopení, prohlášení něčeho za správné;

d) myšlenkový proces, při němž se rozlišuje podstatné od nepodstatného.

- **Azyl**

a) povolení pobytu poskytované cizím státním příslušníkům z politických důvodů; útočiště;

b) kapalina vznikající lihovým kvašením cukerných roztoků;

c) dosažení vyššího společenského postavení;

d) trávení volného času a prázdnin v domě svých kamarádů nebo příbuzných.

- **Babyboom**

a) dětská hračka, panenka;

b) infekční nemoc, která postihuje pouze novorozence;

c) prudké zvýšení počtu narozených dětí;

d) vytápěná schránka, do které mohou matky anonymně odložit své nechtěné dítě.

- **Benefit**

a) koncert nebo divadelní vystoupení na dobročinné účely;

b) příspěvek na neziskové organizace;

c) nepeněžní odměny poskytované zaměstnancům;

d) neoprávněná výhoda.

- **Bulimička**

a) rozhodčí, která na buly vhazuje kotouč mezi dva hráče;

b) dívka studující balet;

c) žena, trpící bulimií;

d) žena, trpící na vředy, bulky na končetinách.

- **Comeback**

a) telenovela;

b) návrat;

c) obrázkové seriály;

d) pozadí obrazu, zátiší.

- **Dealer**

a) osoba, která zprostředkovává prodej určitého zboží;

b) osoba, která užívá drogy a jiné omamné látky;

c) hanlivé oslovení hloupé osoby, nadávka;

d) řidič nákladního automobilu.

- **Eventualita**

a) možný případ, možnost;

- b) jedinečná událost;
- c) vedení záznamů o něčem, vedení seznamů;
- d) vývoj jako proces postupného zdokonalování forem života.

- **Feeling**

- a) odstraňování odumřelých buněk z povrchu pokožky;
- b) strojenost, nepřirozenost;
- c) nárůst trestné činnosti za určité období;
- d) cítění, cit pro určitý druh hudby.

- **Free**

- a) moderní způsob oblékání;
- b) volný, nespoutaný společenskými pravidly a zvyky;
- c) výprodej zboží za nízké ceny;
- d) nelegální způsob stahování z internetu.

- **Gambler**

- a) rozhodující podání v tenisové hře, v gamu;
- b) člověk nevládající krizové situace, nestálý člověk;
- c) osoba, která vytváří nebo zdokonaluje počítačové hry;
- d) hráč hazardních her chorobně na nich závislý.

- **Ghetto**

- a) pohyb ruky, něco vyjadřující posunek;
- b) oddělená městská čtvrť, jiná komunita;
- c) koncentrační tábor;
- d) v hudebním názvosloví - přísně, přesně.

- **Joint**

- a) marihuana;
- b) ovladač na počítačové hry nebo playstation;
- c) dávka drogy v podobě cigarety;
- d) sklenička tvrdého alkoholu, „panák“.

- **Improvizovat**

- a) budit pozornost, vyvolávat zájem;
- b) vzbuzovat úctu;
- c) tvořit bez přípravy, narychlo připravit;
- d) napodobovat, kopírovat.

- **Liposukce**

- a) vyhlazování vrásek na obličeji;
- b) odsávání kožního tuku chirurgickou cestou;
- c) cvičení, které se zaměřuje na zeštíhlení pasu, hýždí a stehen;
- d) navýšení množství tuku v těle.

- **Lobbing**

- a) ovlivňování politiků ve prospěch zájmů určitých skupin;
- b) respektování cizích názorů;
- c) zájmy, koníčky;
- d) získávání neoprávněných výhod za úplatek, úplatkářství.

- **Look**

- a) názor, mínění, úsudek;
- b) módní oblečení;
- c) účes;
- d) vzhled, vzezření.

- **Menu**

- a) hlavní jídlo;
- b) taneční skladba mírného tempa z 18. stol;
- c) nabídka funkcí, úplný oběd;
- d) zapnutí počítače.

- **Netiketa**

- a) zásady slušnosti při užívání internetu;
- b) potištěná samolepka;
- c) polovzdělanost, nedouctví;
- d) nedůtklivý, nepřístupný člověk.

- **Nickname**

- a) chráněný název výrobku, ochranná známka;
- b) značkové zboží;
- c) přezdívka;
- d) firemní značka.

- **Outdoor**

- a) ne městský, vesnický;
- b) mající fantazii, nespoutanou představivost;

c) specializovaný na náročné přírodní podmínky;

d) neformální, kamarádský.

- **Recyklace**

a) zpracování a úprava textu pro tisk;

b) jízda na kole;

c) přednes básně;

d) znovu využití např. odpadu.

- **Remake [rimejk]**

a) obnovení něčeho nefunkčního;

b) nové zpracování staršího úspěšného díla;

c) líčidlo;

d) odličovací krém.

- **Scouting**

a) sklon riskovat;

b) vyhledávání nových talentů;

c) ochrana přírody;

d) vymyšlení námětů pro reklamy.

- **Singl**

a) jednotné číslo;

b) nahrávka jedné písně, svobodný;

c) smluvené znamení,

d) písmeno řecké abecedy.

- **Software**

a) jemně pletený svetr;

b) klávesnice, myš a monitor počítače;

c) programové vybavení počítače;

d) pálková hra vzniklá z baseballu.

- **Talk-show**

a) rozhlasový nebo televizní pořad, jehož součástí je rozhovor s významným hostem;

b) televizní reklama se známou osobností, hercem, fotbalistou, zpěvačkou apod.;

c) televizní seriál odehrávající se zpravidla jen v několika místnostech, situační komedie;

d) pořad vysílaný pouze v nočních hodinách.

- **Unisex**

- a) obchod s erotickým zbožím;
- b) skladba pro šest nástrojů;
- c) sexuální výchova vyučovaná na univerzitách;
- d) nerozlišitelnost mužského a ženského oblečení, účesů apod.

- **Unisono**

- a) naléhavě, důrazně, důtklivě;
- b) jednohlasně;
- c) podobně, obdobně;
- d) současně, zároveň, ve stejnou dobu.

- **Workholik**

- a) osoba závislá na pití opojných lihových nápojů;
- b) člověk, který má neustálou potřebu pracovat;
- c) pracovní seminář, kurz, konference;
- d) vedoucí pracovník podniku, organizátor práce.

Příloha 4

Výsledky 1. části dotazníku: 3 čísla v jednotlivých řádcích a třídách znamenají počet odpovědí v pořadí a), b), c).

	6. dívky	6. chlapci	7. dívky	7. chlapci	8. dívky	8. chlapci	9. dívky	9. chlapci
abstinence	2,21,14	0,13,17	7,8,2	3,13,8	6,5,4	8,4,1	13,10,1	10,13,2
azyl	2,23,12	4,11,15	4,10,3	1,15,8	10,5,0	9,3,1	5,17,2	5,18,2
babyboom	1,21,15	2,13,15	1,10,6	1,13,10	0,7,8	1,9,3	2,13,9	3,15,7
benefit	0,13,24	2,7,21	5,0,12	0,8,16	4,1,10	2,2,9	1,10,13	1,11,13
bulimička	2,6,29	0,2,28	1,12,4	1,14,9	10,3,2	10,3,0	4,17,3	2,11,12
comeback	17,20,0	16,12,2	13,4,0	12,10,2	12,3,0	13,0,0	21,2,1	14,10,1
dealer	3,9,25	9,11,10	3,12,2	4,19,1	10,4,1	12,1,0	8,6,10	10,14,1
eventualita	3,11,23	3,6,21	1,1,15,	1,4,19	4,3,8	2,5,6	3,7,14	2,9,14
feeling	2,10,25	1,5,24	0,4,13	0,6,18	1,9,5	2,7,4	3,4,17	3,4,18
free	8,13,16	10,11,9	7,7,3	5,14,5	10,3,2	12,1,0	18,6,0	18,7,0
gambler	2,17,18	10,11,9	2,8,7,	7,12,5	9,4,2	10,3,0	7,16,1	9,11,5
ghetto	0,4,33	3,4,23	0,2,15	0,8,16	4,5,6	4,2,7	3,13,8	7,12,6
improvizace	21,14,2	13,11,6	15,2,0	6,11,7	13,2,0	10,2,1	22,1,1	19,4,2
joint	2,26,9	10,12,8	2,14,1,	4,16,4	13,2,0	13,0,0	12,12,0	12,11,2
liposukce	4,23,10	3,16,11	2,15,0,	1,16,7	12,3,0	8,5,0	8,15,1	7,15,3
lobby	1,2,34	3,4,23	0,2,15	0,6,18	0,4,11	1,6,6	1,1,22	3,6,16
look	19,16,2	12,15,3	5,8,4	10,8,6	13,2,0	10,1,2	15,9,0	10,10,5
menu	29,8,0	19,9,2	16,1,0	15,5,4	12,3,0	13,0,0	22,2,0	16,8,1
netiketa	1,4,32	0,3,27	0,2,15	0,4,20	4,0,11	3,3,7	0,4,20	0,9,5
nickname	11,21,5	11,11,8	7,7,3	11,10,3	12,3,0	12,1,0	18,3,3	14,6,5
outdoor	5,16,16	9,8,13	2,4,11	2,11,11	3,8,4	6,4,3	13,7,4	11,8,6
recyklace	20,15,2	17,11, 2	13,4,0	10,11,3	15,0,0	12,1,0	14,10,0	18,7,0
remake	1,4,32	3,2,25	0,2,15	1,4,19	4,5,6	2,6,5	3,6,15	5,6,14
scouting	2,10,25	2,7,21	1,4,12	0,11,13	3,7,5	6,2,5	1,7,16	3,14,8
singl	13,20,4	8,11,11	10,6,1	5,12,7	10,2,1	10,2,1	17,7,0	13,9,3
software	17,19,1	17,11,2	14,2,1	14,6,4	15,0,0	12,1,0	15,9,0	16,6,3
talk-show	7,21,9	6,11,13	1,9,7	5,13,6	8,6,1	7,3,3	11,10,3	8,8,9
unisex	0,9,28	1,5,24	2,3,12	6,1,17	3,3,9	2,5,6	5,9,10	2,6,17
unisono	3,2,32	0,4,26	2,1,14	0,1,23	5,0,10	3,4,6	0,6,18	0,2,23
workholik	4,13,20	3,9,18	4,6,7	2,8,14	10,1,4	10,2,1	5,15,4	3,15,7

Anotace bakalářské práce

Jméno a příjmení:	Bronislava Esterková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Milena Krobotová, CSc.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Porozumění slovům cizího původu (na základě výzkumu realizovaném na ZŠ)
Název v angličtině:	Foreign expressions understanding (based on research at secondary school)
Anotace práce:	Práce se zabývá slovní zásobou češtiny, především slovy přejatými. Zaměřuje se na vývojové tendence současné češtiny, internacionalizaci a jazyk mládeže. V praktické části je vyhodnocen průzkum věnovaný přejatým slovům a jejich porozumění.
Klíčová slova:	Slovo, slovní zásoba, slova přejatá, tendence, internacionalizace.
Anotace v angličtině:	The thesis deals with the czech vocabulary, especially foreign expressions. It focuses on trends in contemporary Czech, internationalization and language of youth. The practical part is devoted to research evaluated foreign expressions and understanding them.
Klíčová slova v angličtině:	Word vocabulary, foreign expressions, tendency of czech language, internationalization.
Přílohy vázané v práci:	3 (interview, dotazník, výsledky)
Rozsah práce:	67 stran
Jazyk práce:	čeština